مولانا نجم الدین آخند زاده
د « النجم » په هنداره کښې

د « النجم » مؤسس دکتور سعید افغانی

دیزاین: الحاج سلیم عابد پیمان سویدن

لیکنه اوټولوونه

امین الدین « سعیدی – سعید افغانی »

۱۳۹۶

Ketabton.com

www.masjed.se

(c) ketabton.com: The Digital Library

مولانا نجم الدين آخند زاده

د « النجم » په هنداره کښې

ليکنه اوټولونه:

امين الدين « سعيدي - سعيد افغاني »

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب ځانګړتیاوې:

مولانا نجم الدین آخند زاده

د « النجم » په هنداره کښې

لیکنه اوټولونه : **امین الدین « سعیدي – سعید افغاني «**

تایپ او دیزاین: عزیز« سعیدی»

لومړی چاپ: ۱۳۸۷ هـ . ش (آلمان)
دافغان استراتیژیکو څیړنو مرکز او دحق دلارې کلتوري ټولنې له خوا

دوهم چاپ: قاهره

خپرونکی: د مصر په عربي جمهوریت کې
د افغانستان د اسلامي جمهوریت سفارت، فرهنګي څانګه

نیټه: (د وري ۳۰) د 1396 لېږدیز لمریز کال
د 1438 ق د ذوالحجة30 د (2017 د سپتمبر21)

نشراتي لړۍ: یو سل او دیارلسم (113) کتاب

amb.afghanistan@yahoo.com
saidafghani@hotmail.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیشگفتار

رساله‌ء *« مولانا نجم الدین آخند زاده د "النجم" په هنداره کښې »*، ده سال قبل توسط برادر گرامی الحاج دکتور امین الدین سعیدی فرزند رشید مؤسس و بنیانگذار هفته نامه‌ء «النجم » به مناسبت پنجاهمین سالگرد تأسیس آن هفته نامه، در یک فضای دور از میهن یعنی در جمهوری فدرال آلمان، از طرف "د افغان اســتراتیژیکو څیړنیز مرکز او دحق دلاري دکلتوري ټولنې" اقبال چاپ یافت و مورد استقبال گرم خوانندگانی که به مسایل فکری، ادبی وروزنامه‌نگاری علاقه دارند، قرار گرفت و دانشمندانی نظیر پروفیسور عبد الله بختانی خدمتگار و استاد حبیب الله رفیع نیز بر آن مقدمه نگاشتند.

اینک شصتمین سالگرد تأسیس آن هفته نامه فرا می‌رسد و آقای امین الدین سعيدي فرزند رشید مولانا دکتور سعید افغانی مناسب انگاشتند تا این رساله بار دیگر؛ اما در قاهره یا سرزمینی نشر شود که پدر دانشمندش نیم قرن قبل از همان " نجم المدارس" به قاهره آمد و سرانجام به مثابه‌ء نخستین افغان، حایز به اخذ درجه‌ء داکتری در فلسفه‌ء اسلامی، از دانشگاه مشهور جهان اسلام یعنی "ازهر شریف" گردید.

بخش فرهنگی سفارت افغانستان در قاهره افتخار دارد این رساله را که با نام یکتن از پیشگامان جهاد، مبارزه، دانش و عرفان سرزمین سرمدی ما افغانستان؛ یعنی مولانا نجم الدین آخند زاده پیوند دارد و همچنان یاد یکی از دانشمندان مشهور افغانستان دکتور سعید افغانی را نیز زنده می‌کند، به خوانندگان عزیز پیشکش می‌نماید، آرزومند است این رساله، مورد استفاده و استفاضه خوانندگان ارجمند قرار گیرد.

ومن الله التوفیق
فضل الرحمن فاضل
سفیر افغانستان در کشور عربی مصر - قاهره

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

مصلح او مجاهد ملا نجم الدين اخند زاده

لـیکـنـه او ټولـونه:
امـیـن الـدیـن « سـعـیـدي- سعیدافغاني »
دافغان اســتراتیژیکو څیړنو مرکز
اودحق دلارې کلتوري ټولنې مسؤل مدیر– جرمني

سـریـزه

د حق دلارې کلتوري ټولنه اود افغانستان استراتیژیکو څیړنو مرکز، در فرهنګي هلو ځلو په لړ کې یو هـم د هېوادمذهبي، تصوفي او ستر مجاهد شیخ ملا نجم الدين «آخند زاده صاحب» لنډ ژوند لیک دې چې د « مصلح او مجاهد ملانجم الدين اخند زاده » ترعنوان لاندې ګرانو ، درنو وطنوالو او د « هډې صاحب » مینه والو ته یې وړاندې کوم .

د النجم جریده، هغه قلمي جریده ده چې پنځوس کاله (نیمه پیړۍ) مخکې زما د مرحوم پلار مولانا دوکتور محمد سعید « سعید افغاني » له خوا چې د « نجم المدارس » مدرس او بیا مدیر وه ، تأسیس او خپره شوه او په دریمه ګڼه کې داسې ولیکل:
« مونږ غواړو چه د نجم الدين آخندزاده صاحب په حقله څه ولیکو. که چاته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د غزاګانو او دده د مأذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وي، هیله کوو چه په دغه لیار کښې مونږ سره معاونت وکړي .» او روسته بیا د آخندزاده صاحب په هکله مفصل معلومات خپاره شول.
دا جریدې چې یواځنې اصل یې زمونږ په اختیار کې دی، او د را ټولولو، تهیه ، ترتیب او نشر کارونه یې زما په غاړه اچول شوي وه. ما په پوره دقت او امانت دارۍ دادی دا دنده بشپړه او تکمیله کړه، او په ډېرې مینې یې ستاسو مبارک حضور ته ډالۍ کوم.
د یادونې وړ ده چې په دې برخه کې؛ د وطن نامتو لیکوال او ملي شخصیت محترم پروفیسور عبد الله بختاني خدمتګار او همداسې د محترم استاد څیړندوی حبیب الله «رفیع » او محترم استاد فضل الرحمن « فاضل » د عالمانه لارښونو نه د زړه له کومې مننه کوم، او الله تعالی دې په خپل فضل او مرحمت؛ هغو ته اجر ورکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همداسې د يادونې وړگنم چې زه دا مجموعه د خپل مرحوم پلار مولانا دوکتور محمد سعيد « سعيد افغاني » چې د اسلام مبارک دين او د سولې، ښه تفاهم او دخير او سلم لپاره يې تر آخرنۍ سلگۍ پورې مجاهدت وکړ ، اهداء کوم او د حق تعالى نه ورته د دايمي سعادت هيله کوم.

امين يا رب العالمين
امين الدين « سعيدي ـ سعيد افغاني »
د حق دلارې د کلتوري مرکز څخه
د دسمبر مياشت، د ٢٠٠٩ م – کال، جرمني – برول

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپروفیسور عبد الله بختاني خدمتګار سریزه

ګران وراره ښاغلي امین الدین « سعیدي »

د حق د لارې امین او په دنیا او آخرت کښې سعید و اوسې.

ډېر خوشحاله یم چه خپل فکر په کار آچوې، قلم چلوې، وخت په وخت خپرونې کوې، له وخت نه ګټه اوچتوې او فعال یې.

ستا زیاترې خپرونې لنډې ګنډې دي. حجم یې ورکوټی او معنا یې لویه وي. او خیرُالکلامِ ما قَل و دَلّ .

ستا د دغه ډول کارونو، درې سوغاتونه راورسېدل، په مینه مننه!

د « النجم جریده » په دې کښې ډېر اهمیت لري، چه یو تاریخي فرهنګي خطي سند دې د چاپ له لیارې تاریخ ته سپارلی دی.

د مدرسې د خطي جریدې د اوو ګڼو محتویات دې هم عیناً او هم په ټایپي توګه چاپ کړي دي . لوی کار دی او ډېر ارزښت لري.

ماچه وکتل، پنځوس کاله (نیمه پېړۍ) د مخه زمانه راته داعي شوه. ستا د ارواښاد پلار مولوي محمد سعید « سعید افغاني » نوراني څیره مې مخې ته و دریېدله . هغه د نجم المدارس مُدّرِس او سر مدرس وو. زه د « ننګرهار » د ادبي، ثقافتي میاشتنۍ مجلې مسؤول مدیر وم.

کله به مو په هډه او کله به مو په جلال آباد کښې ناسته پاسته وه. د مدرسې او مطبوعاتو تر مېنځ مو روابط ټینګ کړي وو. متقابله همکاري، راشه درشه ، مشورې او مشاورې وې.

د « النجم » د جریدې تأسیس د همدې همفکریو یوه نتیجه وه، هغه خبرې را په زړه شوې چه ما ستا مرحوم پلار مولوي صاحب ته وویل: د جریدې لپاره « النجم » مناسب نوم دی. دا به بیشکه د مدرسې د شاګردانو لپاره تربیتي او تشویقي پانګه وي.

خو دې سره له تا څخه دا توقع هم په ځای ده چه (د دین ستوری) مولانا نجم الدین پکښې ښه وځلوې او دې کار ته د مدرسې استادان او شاګردان وهڅوې . همداسې وشوو.

د جریدې دلومړۍ ګڼې په سر مقاله کښې لولو : « . . . د ننګرهارپه ورځپاڼه کښې د مدرسې د منسوبینو تبلیغي خدمت هغه دی چه لیدل کیږي . . . اوس د النجم اخبار، سره د ټولو مشکلاتو ، مېنځ ته راغله . . . »

په دریېمه ګڼه کښې بیا ((هیله)) څرګنده شوې ده: ((مونږ غواړو چه د نجم الدین آخندزاده صاحب په حقله څه ولیکو. که چاته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د غزاګانو او دده د مأذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وي، هیله کوو چه په دغه لیار کښې مونږ سره معاونت وکړي .))

د څلورمې ګڼې سر مقاله، بیا د نجم المدارس او النجم د مدیر په قلم د ((مصلح او مجاهد)) تر عنوان لاندی داسې پیلیږي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

((دغه عنوان لاندې غواړم چه د ملا نجم الدین آخند زاده صاحب سوانح ، چه په خپل وخت کښې زیات مصلح او د انگلیسانو د استعمار په مقابل کې جنگیدلی دی، بیان کړم.))

دغسې بیا د النجم په نورو گڼو کښې، د مدرسې د استاذانو او شاگردانو په قلم ، د آخونزاده صاحب د ژوندانه په ځانله ځانله اړخونو رڼا اچول شوې ده. یعنی د څیړنې کار د هغې پر لیکوالو ویشل شوی دی. چه د تکرار مخنیوی وشي او ضروري ټکي پاته نه شي . د کار دا ویش او میتود زما او د مولوي صاحب په مشاوره شوی دی.

هغه ورځ هم را یاده شوه چه په ۱۳۳۹ هـ ش کال مولوي احمد گل صاحب د مدرسې مشروو. د ذکر شوې لړۍ مضامین او د ننگرهار د یو شمیر نورو پوهانو لیکوالو مقالې. په نوموړي مدرسه کښې د یو څیړنیز کنفرانس په ترځ کښې واورول شوې او یوه خوندوره مشاعره هم وشوه.

په دغه مهال زه د ننگرهار د ورځپاڼې مسئول مدیر وم. د کنفرانس د جوړېدو ، چلیدو، کامیابیدو، تنظیم او د مضامینو او اشعارو په ایډیټ او تنقیح کښې ، د مدرسې د اداري ملگری او مرستندوی وم. هغه ټول مطالب مې د ورځپاڼې له لیارې ، په دې هیله د تاریخ حافظې ته وسپارلې چه گوندې چې د کتاب په بڼه چاپ شي.

ډېر ښه وشو چه په جرمني کښې دافغانستان د کولتوري ودې ټولنې ، پروسږ کال زمونږ دا هیله تر سره کړه. او ډېر خوشحاله یم چه کتاب د لوستونکو ځانگړې توجه ځانته اړولې ده.

مثلاً :

ښاغلي فضل الرحمان فاضل هغه په دري ژبه ترجمه کړې او چاپ لاندې دی. کیدای شي چه په ځینو نورو ژبو هم ترجمه شي.

او داده اوس تا د (حضرت نجم الدین آخونزاده مولوي ډاکټر سعید افغاني د النجم په جریده کښې) رساله لیکلې او ترتیب کړې او تقریباً د هغه کتاب خلاصة الخلاصه دې چاپ کړې ده.

گرانه سعیدی!

ماته ستا درېیم ارزښتمن سوغات د (زن و نبوت) رساله ده. واقعاً علمي او ابتکاري څېړنه ده. هغې سره زما نظریه هم چاپ شوې ده. تاته د هغې رسالې د لیکلو او چاپولو مبارکي هم وایم.

د الله پاک له درباره درته د نورو زیاتو علمي څېړنو او خپرونو بریالیتوب غواړم. والسلام.

ستاسو خدمتگار

کابل _ خیر خانه مېنه _ درېیمه برخه

د ۱۳۸۷ د زمري اوله د ۲۰۰۸ د اگست ۱۲ مه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د محترم استاد فضل الرحمن « فاضل » سریزه :

« النجم » ستاره ای در آسمان مطبوعات کشور

«**النجم** » هفته نامه دیواری ای بود که نیم قرن قبل به یمن همت یکتن از دانشمندان کشور تأسیس گردید ونخستین شماره‌ء آن در برج میزان سال 1337 خورشیدی ، دیوار های مدرسه‌ء نجم المدارس را در شرق کشور، آذین بست.

مؤسس وسردبیر این هفته نامه دکتور محمد سعید « سعید افغانی» بود که در آن زمان، مدرسه‌ء نجم المدارس را رهبری می کرد وآقای حضرت خان شاگرد صنف دوازداهم آن مدرسه، معاونیت هفته نام «النجم » را بر عهده داشت.

عنوان هفته نامه به خاطر یاد آوری از مجاهدات و مبارزات غازی نامدار ومجاهد پرهیزگار مولا نا نجم الدین آخندزاده صاحب و فعالیت های منسوبان مدرسه نجم المدارس اخذ شده است.

دوست عزیز من آقای امین الدین « سعیدی » فرزند رشید دکتور محمد سعید سعید افغانی که از سه دهه بدینسو ، فعالیت فر هنگی دارد ، به همت او هشت شماره این هفته نامه مجدداً به زیور طبع آراسته می‌گردد.

« النجم » شاید با درنظرداشت تاریخ نیم قرن قبل، در مقایسه با مطبوعات امروزی، دارای کاستی‌هایی باشد، مثلا شاید صفحه آرایی مناسبی نداشته باشد، اما با یقین کامل در آن دوران، گام استواری بوده است که باید بر داشته می شد، واین گام مهم را شادروان دکتور محمد سعید سعید افغانی بر داشته است.

« النجم » در نخستین شماره اش هدف نشراتی خود را ، بیان گزارشهای اجتماعی ، دینی و تر بیتی خوانده است و زمانی که با ژرف نگری صفحات آن ورق زده شود ، خواننده در می‌یابد که سر دبیر دانشمند آن شادروان دکتور سعید افغانی، بر نامه های سودمندی برای آینده داشته وحتی می خواسته است با دریافت امکانات بیشتر «النجم » را به صورت معیاری وچاپی در خدمت عامه مردم قرار دهد.

یکی از اهداف غیر مکتوب سر د بیر « النجم » پرورش نسل جدید در میان دانش آموزان مدرسه نجم المدارس است، تا ایشان را با جهان قلم و مطبوعات بیشتر آشنا سازد.

مضامینی که در آن دوران به قلم شاگردان صنوف هشتم، نهم، دهم، یازدهم، ودوازدهم نگارش یافته است، خواننده را به آینده امیدوار می‌سازد و نیم قرن بعد وقتی از کار نامه های بعدی شاگردان آن دوران اطلاع حاصل می‌کنیم، موثریت و نقش « النجم » را در آگاهی بخشی بهتر درک می نمائیم.

مثلاً صمیم کاکړ شاگرد صنف نهم در سال 1337 خورشیدی بعد ها به حیث یکتن از پیشگامان مبارزه اسلامی می در خشد و در راه دفاع از ارزش

(c) ketabton.com: The Digital Library

های ملی ودینی جام شهادت می نوشد. یا مولوی سلطان عزیز شاگرد صنف هشتم آن دوران که مضامینی به قلم او در «النجم » به چاپ رسیده است، بعدها خدمات فراموش نا شدنی در عرصه تعلیم و تربیه به و یژه در میان مهاجران در پشاور انجام می دهد کـــه بلا ریب هسته این فعالیت ها در روش آموزش و پرورش آن سال ها در دل او نقش بسته است.

در « النجم» اعلاناتی هم به چشم می خورد که به سهم خود برای آگاهی بخشی دیگران نهایت ارزنده است. به گونه مثال در النجم آمده است که :

النجم به پرسشهای شرعی پاسخ می گوید :

ویا اینکه :

مضامین ارسالی کوتاه، مفید ومتین باشد.

یکی از پرسشهای طرح شده در هفته نامه « النجم » این سؤال نهات سودمند است که : « مدرسه چگونه پیشرفت کند؟ »

در هر شمارهء «النجم» ، چند پاسخ به پرسش بالا درج شده است که در آن دوران برای خوانند گان رهگشا بوده است.

یکی از اعلانات مهم در هفته نامه « النجم » تقاضا از خوانندگان است تا معلوماتی که راجع به جنبه های گونان گون زنده گی ومبارزات مجاهد سُترگ، ملا نجم الدین آخند زاده دارند، جهت نشر به اداره «النجم » بفرستند.

اینجانب که حالا این سطور را می نوشتم به یاد جریدهء دیواری می افتم که ما متعلمان صنف هشتم مدرسهء امام ابو حنیفه (رح) در کابل، در سال 1352 هجری خورشیدی به نام « لغة القرآن » اولین و آخرین شماره آن را به دیوار آویختم که مضامین آن توسط چند تن از شاگردان صنف هشتم تهیه می‌گردید و به خامهء زیبای امین الرحمن خلیل همصنف دیگر ما خطاطی می شد، و استاد زبان عربی ما استاد ابراهیم الشدی تبعه عربستان سعودی، از نگاه ادبی، مضامین آن را اصلاح می کرد . شاید آن جریده که بدون مشوره آمر مدرسه بر دیوار آویخته شده بود، باعث شد بعد از شماره اول دیگر به چا پ نرسد.

به هر ترتیب با این مقدمه میان خوانند گان و متن کامل هفته نامه « النجم » بیشتر حایل نمی‌گردم و با قدر دانی از زحمات برادر گرامی ام آقای امین الدین « سعیدی » وطلب مغفرت وآمرزش برای دکتور سعید افغانی، مؤسس و سر دبیر « النجم » موفقیت های بیشتری را برای برادر گرامی آقای امین الدین « سعیدی » آرزومندم.

فضل الرحمن « فاضل »

12 اسد 1387 خورشیدی – کابل

(c) ketabton.com: The Digital Library

د استاد حبیب الله « رفیع » سریزه

د « النجم » دورکې جریدې څوګنې

«خپرونې » درڼا په لور ګامونه دي، دروڼتیا په لور ګامونه دي او د پرمختیا په لور ګامونه دي چې دچاپ اختراع دا رڼا د نړۍ ګوټ ګوټ ته ورسوله.

افغانستان ته هم چاپ او مطبعه او ورسره خپرونې او مطبوعات څه کم یوه نیمه پیړۍ وړاندې را غلل او د (شمس النهار) لمر دهیواد دخپرونو په تیاره اسمان کې ځیره و وهله او همدا لمر به کله ولوید او لکه به بیرته راوخوت.

په ۱۳۹۸ لمریز کال (۱۹۱۹ ع) په هیواد کې دخپلواکۍ دلمر له راختلو سره د افغانستان دخپرونو اسمان تر پخوا ډیر رنګین او د راز، راز خپرونو په رڼاؤ زرین شو .

ښوونځي او مدرسې په خپله د رڼا مر کزونه دي، په دې وخت کې له دې مرکزونو سره دخپرونو رڼا هم ملګرې شوه او دا لړۍ نور علی نور شوه او د هیواد له لومړنی مدرسې حبیبې څخه د «معرف معارف » میاشتنۍ جیبي مجله را ووته چې دلیسې مدیر محمد حسین دلېسې دزده کوونکو په وسیله چلوله او دحبیبیې د زده کوونکو مقالې په پکې خپریدې، دمستوراتو ښوونځي هم چې په هیواد کې دنجونو لمړنی ښوونځی ؤ د « ارشاد النسوان » په نامه جریده را وایسته او بیا د آئینهٔ عرفان مجله خپره شوه او د اماني دروې له پای سره د « مکتب جریده » نشر شوه.

تر اغتشاش وروسته دا کار غړند شو او تر ډیره وخته معارف ډیرې لږ خپرونې درلودې او تر « آئینه عرفان » او « عــرفــان »پرته پوهنې نورې خپرونې نه درلــودې ، د ارواښاد شهید محمد داوؤد خان د صدارت او د ارواښاد علي محمد پوپل دپو هنې دوزارت په وخت کې دپو هنې دخپرونو یوه نوې او ګټوره لړۍ را پیل شوه ، په دې لړۍ کې د « اخبار عرفانی » جریده، د « آزادۍ » کالنۍ خپرونه د « ادب » ځېړنیزه مجله ، « افغان طبي مجله » ، د « اقتصادي ځیړنې » مجله ، د « بخوان وبدان » مجله ، د « بدني روزنه » مجله، د « پالندوی » مجله ، د «پولتخنیک » مجله، «پو هنه » مجله، د « جریده تعلیم وتربیه »، د« تعلیم او تربیې » مجله ، د« څاروندی» مجله، « دحقوق » مجله، د «خدمت» مجله، « جریده دارالمعلمین»، د « ښوونکې » مجله ، د«علم او فن » مجله، د « کاپل پوهنتون خبرونه » خپرونه، د « نجونو روزل » مجله، « ورمه » مجله اونورې خپرې شوې .

همدا راز داوخت ځینې ښوونځیو هم چاپي او قلمي خپرونې پیل کړې چې شمیره یې لسهاؤ ته رسیده ، دنجات ښوونځي د « نجات » جریده خپره کړه او نورنوټولو لېسود یوالي جریدې درلودې او دپو هنې وزارت کتابتون دکوچینانو ږغ مجله خپره کړه.

همداوخت چې دپوهنې وزارت په مرکز او مربوطاتو او ښوونځیو او پو هنځیو کې مجلې او خپرونی راوتلې، له کابل نه ډیر لرې د ننګرهار نجم المدارس په دیني مدرسه کې ددې مدرسې منور او پوه مدیر ارواښاد ډاکټر سعید افغاني د « النجم » په نامه د جریدې یو روڼ ستوری چی هره چارشنبه به یې له دي مدرسې نه سترګک واهه د ۱۳۳۷ لیږدیز کال دتلې په ۳۰ نیټه خپلې خپرونی پیل کړې او پکې ویې لیکل:

(دا اخبار دمدرسې جریانات ښیي او اجتماعي، دیني ، تربیوي خپرونې کوي.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

له همدې هدف سره سم یې په ساده روانه پښتو ټولنیز، فلسفي ، ادبي او علمي مسایل او مطالب خپرول او ددې مدرسې د زده کوونکو د ذهني تنویر او د سیاسي او اجتماعي شعور د ویښولو له پاره ئې کار کاوه .

بل مهم ټکی دادی چې موږ هغه وخت ډېرې نورې دیني مدرسې هم درلودې لکه په کابل کې عربي دارالعلوم، تخارستان ، فخر المدارس، نور المدارس، خو هغه مدرسې تر ډېره حده وچې دیني مدرسې وې او دنورو علومو تدریس ته لږ بر خه پکې ورکول کیدله، خو د اروانښاد ډاکتر سعید افغاني د « النجم » محتویات ښیې چې ده نجم المدارس ته یو ذهني او فکري وسعت ورکړ اوددیني علومو تر څنګ یې ، فلسفې ، حکمت او نورو عقلي او نقلي علومو دزده کړې په لاره کې هم پراخ نظر درلود او دالنجم جریده یې پر راز راز موضوعاتو او مضامینو سپوللی وه .

ښاغلي امین الدین «سعیدی » (د ډاکتر «سعید افغانی » خلف الصدق) لوی کار کړی چې ددې قلمي جریدې اته ګڼې یې موندلې او اوس یې تا سو ته د النجم دتاریخي کلکیسون په توګه وړاندې کوي ، دوی وایي چې د دې جریدې نورې ګڼې هم لیکل شوې او په قلم تکثیر شوې دي. کاشکي هغه وموندلې شي او که ونه موندلې شي هم لوی کار دا شوی چي دوی ددی ورکي قلمي او علمي جریدې څو ګڼې او نمونې بیا موندې او دافغاني خپرونو ډګر ته یې رابر سیره کړې، زه مبارکي ورکوم او د ژوند په ټولو ډګرونو کې ئې بریا غواړم !

په درنښت
حبیب الله «رفیع »
دافغانستان دعلومو اکاډمی مشاور
۱۳۸۷ /۵ /۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصلح او مجاهد
ملانجم الدين آخند زاده

مولوي داکتر محمد سعيد « سعيد افغاني » چه دهيواد دينی او ملی شخصيتونو له ژوندانه سره مينه او خاصه علاقه لرله ، دنجم الدين آخوندزاده صاحب دخيړنو تاداو په کال (۱۳۳۷ ليږديز) دنجم المدارس په مدرسه کښی کيښود:

کله چې مولوي سعيد افغاني په کال (۱۳۳۷ ليږديز) دهغه مدرسې مدير او سر مدرس و نو هلته ئې دمدرسې دشاګردانو ددينې ، اجتماعي تربيتي د لوړ تيا لپاره اوه نيزه قلمي جريده په دوو مخونو کښې دلمړي ځل لپاره په نشراتو پيل وکړ.

ددې جريدې لومړی ګڼه د ۱۳۳۷ هجري شمسي کال دميزان په ۳۰ مه نيټه (د النجم) په نامه خپره شوه چې د آخوندزاده صاحب له نامه سره ارتباط لرى.

مولوي داکتر سعيد افغاني د النجم په څلورمه ګڼه کښې چې په کال (۱۳۳۷ هجري شمسي) دعقرب دمياشتې په (۲۱) نيټه خپره شوه ، داسي وليکل:

النجم ګڼه « ۴ » چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د عقرب « ۷»

مصلح « مجاهد »

د سعيد افغاني ليکنه :

د دغه عنوان لاندې غواړم چې د ملا نجم الدين اخندزاده صاحب، سوانح چه په خپل وخت کښې زيات مصلح او دانګليسانو په مقابل کښې په کلو کلو جنګيدلې، بيان کړم .

۱ـ د ده اجمالي پـيژندنه:

ملا نجم الدين « اخند زاده صاحب » «۱» د امير عبدالرحمن د پاچائى په وخت کښې د لـوى اعتبار خاوند ؤ . دغه شاه دي سره دمأذونانو دکابل په ښار کې بندي کړو.

دى د بندي خانې نه په يو خاص تر تيب مخ په مشرقى وتيښتيده او هلته د مشرقي په سرحداتو کښې د مهمندو په سيمه په ژروبى او چمرکند کښې اوسيده او د انګليسانو په مقابل کښې به جنګيده.

دي بيا دامير حبيب الله خان د پا چائى په وخت کښې دهغه په غوښتنه او اعتماد بيرته افغانستان ته راغې او دننګر هار په ولايت کښې دجلال کوټ نه مخ په جنوب دهډې په قريه کښې اوسيده.

ده د همدغه پا چا په عصر کښې ډير د اسلام ددين اساسونه محکم کړل او هر خواته يې ريښې او پلی خورې شوې او دى د داسې لوى شخصيت خاوند شو ، چه په ټول افغانستان کښې ده د خلکو په عقيده حاکميت درلوده. دغه منلى شخصيت د همدغه امير حبيب الله په وخت کښې « ۱۳۲۰ يا ۱۳۲۱ هجري قمرى » کال ؤ چه د اجل داعي ته ئى لبيک وويلې.

په دى حساب دده د وفات تأريخ (قبر غازى) « ۱۳۲۰ » ليږديز لمريز کال دى .

د ده مزار او مقبره دهډې په قريه کښې د والا حضرت سر دار محمد داؤد خان

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان صدراعظم په اهتمام ښه جوړه شوی. د ده هديره د ټول مشرقي او سرحد بلکه د ټول افغانستان او پشتونستان د خلکو د عقيدې ځای دی «۲»

النجم ګڼه « ۵ » چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د عقرب « ۲۸ »

مصلح « مجاهد »

د سعيد افغاني ليکنه:

۲ـ د ده تفصيلی پيژندنه :

دنجم الدين اخند زاده صاحب « رحمة الله عليه » د مفصل پيژندلو د پاره په کار ده چه په لاندې ډول سره ئې وپيژنو :

۱ ـ د ده عمر او حيات او قواره
۲ـ د ده هويت قوم او نسب
۳ـ د ده اصلی او فرعي مسکن
۴ـ د ده تحصيل او علم
۵ ـ د ده تصوف
٦ ـ د ده جهاد
۷ ـ د ده دشهرت اندازه او کار روائې تر مرګه پورې
۸ ـ د ده مشهور مأذونان او منسوبين
۹ ـ دده د مرګ نه وروسته شهرت او تأثيرات

مګر ډير تأسف دی چه د داسې يو لوی شخصيت چه د ټول حيات ګذارشات او حر کات ئې نهايت متانت او سنجيدګي لري. هغومره چه ويل کيږي او يا اورديل کيږي او يا ئې وينو په دغه اندازه د ده سوانح دليکلو دپاره چا کوښښ نه دی کړی. په دغه حقله زموږ ګيله دده دمعقولو منسوبينو نه کوم چه په خپل وخت کښی نهايت منلي تير شوي، زياته ده. يوازې د ملا طوطی آخند نه هغه هم صرف دده د مواعيظو تذکرې، مګر نهايت ناقص ليدل کيږي او بس.

په هر صورت که اوس زموږ په لاس کښې مطلوبه معلومات راشي اميد دی چه څه نا څه خو به ترې جوړ شي او آينده د پاره به ګونډې دغـه آرزو د ده پـوه عقيدت مندان کوښښ وکړي چه زموږ د هدف نارسيده مطلب تکميل او پوره کړي. باور لرم چه په دغه ليار کښې سعيه به د ده د عقيدت مندی ښه ثبوت وي .

د ده عمر او حيات او قواره :

زموږ په لاس تحريري اسناد ډير کم دي. کوم تحريري سند چه زموږ په لاس کښې شته هغه يوازې د ده د فوت تأريخ ښيې چه په (۱۳۲۰) او يا (۱۳۱۹) هجری قمری کال کښې فوت شوی، چه د ده نه د ټول عمر اندازه نشي معلو ميدلې. مګر ؛ شفاهاً مو ډير او ريدلي چه آخندزاده صاحب عمر او يا کلو په حدود کښې اندازه کيدلې شي. خلک وائي : چه ښه قوي وجود ئې درلوده مګر ؛ رياضيت او تقوی په وجه نحيف شوی ، حتی چه د ډير رياضيت په وجه د ده د لاسو رګونه شنه شنه بلقيدل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

وائي چه دی ښه خوش قـواره جړ سړی ؤ ، او په اوچلي باندې شين خال هـم درلوده او د ده دشين ښکلی خال شهرت زيات ؤ .
د ده رنګ او قواره با تاثيره هيبت ناکه وه ، دورايه به په خلکو د ده رعب وليده مګر؛ په عين وخت کښې مشفق او مهربان هم ؤ .
د د حيات ټول په حرکت کښې تير شوی . معلو ميږی چه د ده په ضمير کښی يو داسی اور او تپش او حرکت موجود ؤ چه په يو ځای نشو پاتې کيدلی .
ده هر چيرته ته دخلکو په افکارو کښې داسی تحول قايم کړ ی چه تر ننه هم هغه تحول دخلکو په مابين کښې ياد او د قدر وړ دی ده په ځان باندی ډير خلک د ښو اخلاقو په وجه عاشقان کړي ؤ. د ده د حقانيت د اثبات دپاره دا کافی ده چه دی ټولو پوهو علماؤ منلی ؤ او د ده حر کات ئې د اسلام د دين په اساس موافق ګڼل .

النجم ګڼه « ۶» چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د قوس « ۵»

مصلح « مجاهد »

د سعيد افغاني ليکنه :

۳ـ د ده هـويت قـوم او نسب:

اصلي او فرعي مسکن او ځايونه ئې :

ملا نجم الدين « اخند زاده صاحب » په قوم کاکړ او په مليت افغان دی. په اصل د جنوبی شپلګر د علاقې نه دی، او هم هغلته د ده نيکونه او پلرونه تير شوي «۳» .
دی بيا دتحصيل او زده کړې په وخت کښې د جنوبي نه مخ په مشرقي ننګرهار را روان شوای. په ننګر هار کښې ځای په ځای ديره شوی او تحصيل ئې کړای دی.
د تحصيل دپاره آفريدوته هم تللی. پيښور او صوات کښې هم اوسيدلی دی.
ده د تحصيل نه ورسته مخ په خپل وطن افغانستان روان شوې او په هډه کښې اقامت اختيار کړی ؤ .
لکه مخکښې چه مو وويلې د ځينې سياسي معاذيرو په وجه کابل ته غوښتل شوی ؤ دکابل په ښار تندور سازی کښې او سيدلی او بيا دکابل نه مخ په ننګر هار تلی او مهمندو په علاقه په جروبی ، او چمرکنډ کښې استوګنه کړي ده .
په ننګرهار کښې په روداتو کښې څه موده تيره کړي او هلته په فقير آباد او نورو روداتو او شينوار کښې ګر ځيدلی . په لغمان او سور رود او کامه او خو ګيانو کښې هم د وعظ او تبليغ او يا دنورو مقاصدو په مطلب تلی دی ، دګرمي په وخت کښې دی به کابل ته هـم تلو او هلته په پغمان کښې څه موده ئې استو ګنه کړی ده.
دی په شمالی کښې د کوه دامان خواته د داؤدځو په علاقه کښې اوسيدلی او شايد چه هلته به د کـوه دامـان په ځينو ځايو کښې ګرځيدلی وي، مګر ؛ د ده د حيات آخرنی شپې او ورځې د ننګرهار په علاقه د جلال کوټ نه دري ميله

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخ په جنوب هـډه کښې تیر شوي دي. دی شاید په نورو ځایونو کښې هم ګر ځیدلې او یا اوسیدلی وي مګر ؛ مونږ نه دی اوریدلي، نو ځکه دلیکو جر ئت نه کؤو .

د ده تحصیل او علم :

مخکښې مو وویل چه دی د تحصیل دپاره زیات ګرځیدلې او په ډیرو ځایونو کښې او سیدلی دی .

وائی چه اخند زاده صاحب ډیر پوه او ښه معقول عالم ؤ په تفسیر ، او حدیث ، قرائت ، صرف، او نحو ، او فقه ، او اصول ، او معانی ، منطق ، او هیئت او ریاضی ، او حکمت ، او میرا ، او حساب او تصوف ... .

النجم ګڼه « ۷ » چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د قوس « ۱۲ »

مصلح « مجاهد »

د سعید افغاني لیکنه :

۴ـ دده دعلم او تحصیل :

په علومو کښې ئی ښه قوي لاس درلوده ، رښتیا دده هغه کتاب خانې نه چه اوس د نجم المدارس په لاس کښی ده ، معلو میږی چه دی ښه عمیق عالم او د مطالعی شائق ؤ .

وائی چه اخند زاده صاحب به د علما سره ډیر علمي بحثونه کول ده به همیش دعلم دپاره دعمل اندازه کتله ، د ده استاذان هم خلک ښه یادوی .

د ده د استاذانو په سلسله کښی د سر شاهی نه چه سړی مخ په برو ځی یو هدیره ده دهغی ځای خلک یو قبر ښی وائی دا داخندزاده صاحب استاذ تیر شوی او ډیر ښه مبارک شخص ئی خلک یادوی .

وائې ملا نجم الدین اخندزاده صاحب د ده زیارت ته را تلو دده استاذان په ننګرهار او سر حداتو او صوات او پیښور او شاید نورو ځایونو کښې هم تیر شوی وي.

کوم وخت چه دده دعلم قال نه مخ په علم حال تو جه برابر وی داوخت دده یو بله دوره شروع کیږی.

دا په تواتر ثابته ده چه آخندزاده صاحب دصوات صاحب نه په حیات کښې د قادری شریفی طریقه وکړه او په دغه طریقه کښې ترنه درسونه کامل کړو ، او مأذونی مرتبې ته ورسیده.

ده په صوات کښې ډیر وظایف کړي او د صوات صاحب په نزد نهایت منلی ؤ . که څه هم زمونږ سره د ده او صوات صاحب په هغه وخت کښې د کرامت زیاتې قیصی نشته مګر؛ مونږ دومره پوهیږو چه دواړه جنابان با تقوی او پرهیز ګاران تیر شوی ، عقیده لرو چه اوراد او وظایفي ئې ډیر پوره تأثیرات شته دي مګر ؛ زه نه غواړم چه دقیصو رطب اویالس یاد کړو .

وائي ملا نجم الدین اخند زاده صاحب په څلور واړو طریقو کښې مأذون و « ۴» . مګر ؛ ده به خلکو ته یوازی د قادری طریقی اجازه ورکوله « ۵» .

النجم ګڼه « ۸» چهارشنبه د ۱۳۳۷ کال ، د قوس « ۱۹ »

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصلح « مجاهد »

د سعید افغاني لیکنه:

۵_ د ده تحصیل او علم او تصوف:

هـډی صاحب عـالم ؤ ، مگر ؛ داسې نه چه علم ئې دعمل سره نه برابر یده او یا دسر تنبه توب نه به ئی کا راخستلو او یا د کبر او غرور نه ډ ک عالم او یا داچه د ده علم د اوهامو او خرافاتو یوه مجموعه ؤ او یا خدای ناکرده چه ده به دین ددنیا دپاره وسیله گرځولی وي .

دی یو حقاني عالم ؤ، ده داسلام دین پیژندلو. دی په دې خبره پو هیده چه خلکو کښې باید د محبت او مؤدت اساس قایم شي. دی ریا کار صوفی نه ؤ، او نه دکونج او صومعې طرفدار ؤ . دی یو اجتماعي شخصیت، همیش دناوړو رسم او رواج سره مجادلې کړي، خلک ئې دبې کارۍ او تنبلۍ نه خلاصول .

مصلح او مجاهد

د سعید افغاني لیکنه:

وائي نجم الدین آخندزاده صاحب به علماؤ سر زیات محبت کولو او ښه عالم به ئې زیات خوښو او نازوو.

دهغه وخت علماؤ په ده باندې دعلمیت آزمیښتونه کړي ؤ علماؤ ، دده نه په لویو لویو کتاب، او علومو او په باریکه باریکه مسایلو کښې پوښتنې کولې، مگر؛ دده سره دعلمیت اندازه قوي وه.

دعلماؤ پو ښتنو د پاره ئې ښه ځوابونه ورکړي دي. د علماؤ په نزد ښه جید عالم ثبوت شوی ؤ نو ځکه ئې دی د دین داقتدا او ددین دحمائې دپاره دهغه عصر لوی نابغه شخصیت لیدلو. ده علماء تربیه کول او علماؤ ته ئې د عمل درس ورکولو .

وائي نجم الدین آخندزاده صاحب ته هر کال په سلهاؤ بړستنی جوړولې او بخشش په ډول به ئې ورکولې. دی دعلماؤ دپاره خولی او پگړی پیداکولې او د بخشش په قسم به ئې ورکولې.

دنجم الدین آخندزاده صاحب علمي بحثونه علمي موعظې او خطابې ښې با تاثیره یادیږي. ده خلکو ته د کونج او زاویې درس نه دی ورکړی. ده خلکو ته دنیا په دا شان بده نه ده ظاهره کړې، چه خلک دې دنیا ترک او کار دې نه کوي .

دی په دې خبره پو هیده چه ددنیا مذمت هم ددې د پاره دی چه باید مسلمان د دنیا د محبت اندازه وپیژني، داسې نه چه د دنیا د محبت په وجه دخلکو حقوق تلف د رحم او عاطفی خیال ونه ساتي.

داسې دنیا نه چه هرج مرج پیدا شي، د جنگ او قتل موجب وگرځي او داسې نه چه خلک په دنیا غَرّه شي، خپل خالق هیر کړي او دبلې ورځې غمه ورسره نه وي . اوکه نه دنیا د دې دپاره چه د ځان او دخلکو دخدمت او رفاهیت په مقصد وي بده نه، بلکه پید ا کول ئی ثواپ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نجم الدين اخند زاده صاحب حقیقی عالم، په دې خبره ښه پوهيده چه څنګه علماء دې په دې پوه ؤ چه د خلکو داصلاح دپاره څنګه علم په کار دی.

ده سره دا ملاحظه وه چه د وخت او زمان مراعات شته دی. ده علماء په ځان را ټول کړل او خلکو کښې نوی روح پو کړو.

مګر ؛ ډير تأسف دی چه د ده د کار نقشه د ده نه پاتې وروستينو خلکو بدله کړه. په دې پوه نه شول چې اصلی سر څه وي، په دی ښه پوه نشول چه د نجم الدين اخند زاده صاحب مطلب څه ؤ. چا داخيال وکړو چه د آخند زاده صاحب سره د تسپو دشمار خيال ؤ.

څوک په دی عقيده لاړل چه ډوډۍ ورکول او لنګر مقصود دی، چا دا ګمان وکړو چه په سر مراقبه سپين څادر او قبا په کار ده، چا سره دا سودا پيدا شوه چه چا د ساده خلکو په وسيله نور خلک تهديد ول او غولول په کار دي.

همداوجه وه چه چا دلنګر په نامه او چا د مسجد د جوړولو په هنګامی او چا د مدرسې جوړولو په انګازی، چا په دې نامه چه دا کوم!! او داسې داسې خيال مې دی ناروا ، ناروا کارونه وکړل. عامونه ، عامونه مسلمانان ئی په حقيقي اسلام باندی هم بد ګمان کړل.

خدای خبر چه داسې جنابان د اوسنی اسلام د ضعف له امله په هغه ورځ د پاک خدای په لوی دربار کښې څه ځواب ورکوي؟

بايد ووايم چې: نجم الدين آخونزاده صاحب په مخلصانو کښې ښه پاک او پوه خلک هم وه. د هغوی د خدمتونو اندازه موښږ سر شته. اميد دی چه د هغوی د کارنامو تذکری باندې آينده تماس و نيسم او خپلو ګرانو لو ستو نکو دپاره ئې دهدئې په ډول وړاندې کړم .

---

(۱) سر محقق عبدالله بختانی خدمتګار دنجم الدين اخندزاده صاحب دنوم په هکله ليکي:

« ما د سر محقق مولویٔ محمد اکبر معتمد شينواری څخه څو څو ځلی اوريدلی دي چه هغه به ماته ويل: چې ما د شينوار و صوفي صاحب نه اوريدلی دي چې: دهډی آخونزاده صاحب اصلي نوم (عبد القدير) دی، مګر د علم ، رو حانيت او غزاګانو په برکت و نورو لخوا ورته (نجم الدين) لقب ورکړ شوی دی چه معناي (د دين ستوری) کيږی. سعيد افغاني

پرې اضافه کول غواړم چې هغه څوک چې درې نسله ملا وي نو هغه ته آخوندزاده وايي. آ. سعيدی

دشينوارو صوفی صاحب اصلي نوم صوفي علم ګل دی. دآخوندزاده صاحب مأذون او هغه ته نژدې سړی و په ډيرو غزاګانو کښې يې دجناب هډۍ صاحپ سره برخه اخستی ده.»

(دهډې آخوندزاده مولنا نجم الدين) ليکنه: سر محقق عپد الله بختانی خدمتګار. دغه کتاب په ۱۳۸۷ (دافغانستان دکلتوري ودې ټولنه)

(۲) دننګر هار د سره رود د ولسوالی دچهارباغ حضرت محمد سعيد سعيدی مجددي عليه الرحمه دحضرت صاحب عطاء معصوم مجددي زوی دی. په کال ۱۳۵۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

هجري شمسي کښې په چهارباغ صفا کښې زيږيدلی او دسنبلی په شپږمه کال ۱۳۷۲ هجري شمسي د لوی اختر دمياشتې په ۱۹ مه دخوږ يانېيو په اګام کښې حق ته رسيدلی. هغه مرحوم چې دمولانا نجم الدين آخوندزاده يو نژدې ملګری، دوست، مريد او خليفه يا مأذون وو د نجم الدين د آخونزاده صاحب د وفات نيټه په خپله هغه مرثيه کښې چې (در مرثيه غوث زمان قطب دوران قدوهٔ سالکان پيشوای پير وجوان کاملم مرشد دلم محبوب اعنی صاحب هډه رحمة الله عليه) په نامه ياديږي، دنجم الدين آخند زاده صاحب د وفات نيټه: (دچهار شنبې شبه د ۱۳۲۰ هجري قمري کال د روژی دمياشتې ۲۱ مه معرفي کړې ده.)

مرحوم حضرت صاحب محمد سعيد د په خپلې مرثيه کښې پدې هکله ليکي:

چـــونکه سردار بشر رفت ازاين دار فنا
صبر از رفتن خـــوبان جهان مـــی بينم
صبر تلخ است وليکن ثمرش شيرين است
مژدهء نيک به صابر زسبحان مـــی بينم
گر ازاين دار فنا جـــان به سلامت ببرم
سابقون را همه ای غمـــزدگان می بينم
شب چهارشنبه شنو تو ز وفـات صاحب
بيست ويکم ز مه و شهر رمضان می بينم
سنهٔ الف وهم سه صد وعشرين بـه يقين
بيست ويکم ز مه و شهر رمضان می بينم
چـونکه خوبان هم رفتند سعيدی ز جهان
شو مجرد کـــه ترا نيز روان مې بينم

در مرثيه ای که در فوق تقديم گرديده، با قيد (يقين) مصرع تاريخ (سنهٔ الف و هم سه صد و عشرين (۱۳۲۰ به يقين) معرفي شده است.

(مأخذ: دمحترم سر محقق عبد الله خدمتګار دهډی اخوندزاده مولانا نجم الدين له کتاب نه صفحه ۱۳۱ او ۱۳۲) دچاپ کال ۱۳۸۶ (۲۰۰۷ م) ټولنه لخوا - جرمنی) په پيښاور کښې چاپ شوې.)

(۳) محترم سلطان عزيز دمرحوم آخوند زاده صحا ب د نوم په هکله داسې ليکي :

دمرحوم آخوندزاده صاحب نوم (نجم الدين) او اصلي مسکن ئې د افغانسان شلګر دی. ولې دوی په ننګرهار او صوات او دپښتونستان په نورو ځينو کښې په (کابل) ملا شهرت درلود او دوی په خټه کاکړ او په کاکړو کښې (ابک زائی) او په ابک زايو کښې (اخونزاده خيل) حسابيږي دغه کورنی او س هم په شلګر کښې په اخونزاده خيلو سره خورا مشهوره ده دهمدې کبله دوی ته داخونزاده لقب هم ور په برخه شوی دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ ته دمرحوم اخونزاده صاحب نژدې خپلوان پوره معلوم ندي مګر دومره خبر يو چه ، د دوی مبارک والد محمد حسن آخونزاده نوميده خو افواهی مو اوريدلی دي چه دوی نژدې خپلوان ډير نه در لودل.

(مأخذ: دننګر هار ورځپاڼه: ٤٩ مه ګڼه د١٣٣٩ دثور ٣١ نيټه)

(٤) جناب نجم الدين آخوندزاده صاحب د قادريد طريقې شيخ او د تصوف په څلورو مشهورو طريقو (قادريه ، نقشبنديه ، چشتيه ، سهرورديه) کې مرشد او پير و. او په سلګونه مأذونان ئې درلودل.

آخوند زاده صاحب دقادريی دطريقې نه علاوه په دغه نورو طريقو کې هم اذن ورکاوه.

(٥) ـ دهډې صاحب مشهور مأذونان :

يادونه:

مأذونان يا خليفه هغه چاته وايي چه پير ورته دمريد نيولو اجازه ورکړې وي.

دآخوند زاده صاحب ځينی مأذونان هم دې درجې ته رسيدلي ؤ چې هغوی هم ځانته مأذونان ټاکلي وو.

محترم راز محمد دغبرګولي دمياشتې په (٣ او ٤ نيټه) کال ١٣٣٩ لېرديز - لمريز د ننګرهار دورځپاڼې په (٥٢ او ٥٣) ګڼې کښې د نجم الدين آخند زاده مشهور مأذونان په لاندې ډول معرفي کړي:

اول : ميا قمر الدين:

ميا قمر الدين صاحب په اصل کښې دپېښور د اچينی ؤ او بيا د هغه ځای څنې راغی او دلته دننګرهار د روداتو په بړو کښې هستوګنه درلوده. وائي چه ډير ښه عالم او ښه قلم خاوند ؤ دتدريس او تأليف سره ئې ډير شوق لرلو چه دده تر اوسه قلمي ځيني چاپي آثار شته دي.

دوم : د بُتخاک حضرت صاحب:

دبُت خاک حضرت صاحب چه دده مبارک نوم عبد الشکور او دزياتی تقوا خاوند او ښه عالم او مجاهد هم ؤ . د چکنور ملا صاحب (محترم امير محمد دمرحوم اخترمحمد زوی دننګر هار دمومند دری اوسيدونکی په کال ١٢٦٠ هجری قمری زيږيدلی او پا کال ١٣٥٠ هجری قمری د ٩٠ کالو په عمر دمارسينګی په منطقه کشی وفات شوی) چې يو لوی مجاهد شخص و دبتخاک حضرت ځينی ماذون شوی ؤ.

همدارنګه جناب مير صاحب جان پادشاه دسلام پور او استاد صاحب چه اصلی نوم يې جان پادشاه دسلام شور او استاد صاحب چه اصلي نوم يې پاينده محمد ؤ دهمدی بتخاک حضرت صاحب ماذون او خپله د اخونزاده صاحب ډير ګران مريدان وو چه استاذ صاحب ئې دخپلی کتابخانې متصرف ګرځولی او مير صاحب جان پادشاه صاحب ئې څرنګه چه يو کره او نامتو مجاهد او خانداني سړی و له همدې امله ئی دلنګر انتظام همده ته ور پلاس کړی و.

(مورخين ليکی : دلنګر انتظام مرحوم مولانا نجم الدين اخندزاده په خپل ژوند کښې دکنړ مير صاحب جان پاچا صاحپ ته چه په شيخ پاچا سره مشهور و ورپلاس

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړی و چه دمرحوم اخندزاده دوفات نه وروسته هم دده دوصیت سره سم دهمدی پاچا صاحب پلاس کښې و او وروسته بیا دده ځوی مرحوم سید عباس پاچا صاحب ئې انتظام کاوه.)

دریم : صوفی عالم گل صاحب :

صوفی عالم گل صاحب یو د هغه ماذونانو څخه وچی اخونزاده صاحب په (پهلون) سره لقب ورکړی او دصاحب سره ئې په غزاگانو کښې اشتراک کړای و او دښه شجاعت او میړانې څښتن و . دترنگزو حاجي صاحب چه فضل واحد نومیده چه هغه یو ډیر عابد او ستر مجاهد وه. د همدې صوفي عالم گل صاحب ځینې مأذون شوي و .

څلورم دسر کاڼو میا صاحب:

میا صاحب چه دده نوم سید اکبر شاه او په اصل دکامې و او بیا ئې په سر کاڼو کښې هستو گنه در لوده، چه د پوره فضل او فیض خاوند و .

پنځم : حضرت شاه :

مرحوم حضرت شاه په لغمان کښې هستوگنه لرله ، او سید او با تقوا شخصیت و .

سید شمس الدین مجروح ، دقبایلو مستقل رئیس د همدغه مبارک ځوی دی .

شپږم : محمد سعید جان (مجددي)

مرحوم محمد سعید جان (مجددي) د چهارباغ صفا نه دی. دی حاجي، او قاري او ښه مبلغ هم و.

اوم : احمد خان آخونزاده صاحب:

احمد خان آخونزاده صاحب چه په دولت زائی ملا صاحب سره شهرت لري ښه کره عالم او د صاحب دتحصیل د دورې اکثراً ملگري و .

اتم : دکو هاټ ملا محمد یاسین :

دکوهاټ ملا محمد یاسین صاحب دکو هاټ په علاقه کښې لوی عالم او مدام به ئې د درس او تدریس وظیفه اجرا کوله .

نهم : د حصارک میا صاحب :

په خوږ یانو کښې دحصارک میا صاحب چه نوم ئې عبد الرحیم ؤ .

لسم : ملا محمد حسین :

دلغمان په سنگر کښې ملا محمد حسین صاحب چه په قوم ساپی او دپړوائي شیخ صاحب باندې مشهور ؤ. دی ښه ذاکر او زاهد شخصیت ؤ . دځینو خلکو په روایت سره دا ملي ملا مسلم صاحب دی.

دنجم الدین آخونزاده صاحب د مأذونانو څنې دغه دولس تنه مشهور وو او نور هم شته لکه چه په کوه صافی کښې ملا مسعود صاحب او په مملہ کښې امام حاجي صاحب او داسی نور .

مأخذ : دهډې آخوندزاده مولانا نجم الدین له کتاب نه، صفحه (٤٤ او ٤٥) د چاپ کال ١٣٨٦ (٢٠٠٧ م) دمحترم سر محقق عبد الله خدمتگار لیکنه.

هـــډه :

(c) ketabton.com: The Digital Library

هډه چه یو وخت (بتکده) وه دغازي مولانا نجم الدين آخونزاده عرفاني او رو حاني شخصيت په برکت دغه (بتکده) داسلام دمقدس دين په يو عالي فرهنګي مرکز باندي مبدله شوه . چې يو دهغې د نمونه څخه د(النجم) فرهنګي جريده چې دخدای بخښلي (سيعد افغاني) لخوا نيم قرن وړاندي په کال ۱۳۳۷ هجري شمسي کښې په دغه مدرسه کښې په خپل نشراتو پيل وکړ.

***

له هډې آخونزاده صاحب سره دتحفة العاشقين او مکتوبات ارتباط

ليکنه : محمد نبي تدبير

۱- ملا نجم الدين آخونزاده يا د هډې ملا صاحب يو داسې ګڼ اړخيزه شخصيت ؤ چې علمي او عملي کمالونه دواړه پکې را غونډ شوي وو. ده ديو عالم په توګه بشپړې ديني زده کړې وې ، ديو سالک او عارف په توګه يې دنفس دتزکيې او تصفيې له پاره ځيلې ايستلې او لوړې ګاللې وې، ديوه مجاهد په توګه يې په ټول افغانستان کې د عارفانو او عالمانو يو داسې روڼ لښکر ايجاد کړای، چې انګريزي ښکيلاک ته يې د ډيورنډ د کرښې دواړه غاړې د اور په سره تبی بدلې کړې وې، له بلې خوا يې دعلم او سلوک د تعميم له پاره په خپله هم تأليفات کول او خپل مريدان او شاګردان يې هم هڅول چې تأليفات وکړی، آثار وليکی او ګټور آثار خطاطي کړئ، تکثير يې کړئ او يو بل ته سوغات کړئ .

مونږ په دې ليکنه کې په دوو هغو آثارو تکيه کوو چې يو د ده مريد په پښتو نظم ليکلي او بل دري نثر دی چې ده پخپله له يوې نسخې نه را نقل کړي او تکثير کړي يې دي، دا دواړه کتابونه نوي تر لاسه شوي او د دې سمينار په وياړ يې د تاسو درنو پوهانو په مخه کې ږدم.

لومړی کتاب تحفة العاشقين نوميږي چې دده يوه مخلص مريد ملا عبد الوهاب نظم کړی دی. ملا عبد الو هاب د سيد احمد زوی او د کابل د پغمان د زرشاخ دکلي او سيدونکي، دا کتاب دسلوک او عر فان دمقامونو او د حقيقي مينې د رمزونو او رازونو په باب ليکل شوی. لمړی ټوک يې سل مخونه او دوهم ټوک يې ۱۴۶ مخونه لري، چې دواړه په يوه ټوک کې کنډل شوي دي او دبيتونو شمير يې درې زره شپږ سوه بيتونو ته رسيږي.

ملا عبد الوهاب په خپل کتاب کې تر حمد او نعمت وروسته دسلوک ، دخپل پير او دخپل کتاب د محتويات په باب ليکي :

راشه پوه شه ای طالبه که مطلوب يې
په رښتيا که ته محب دخپل محبوب يې
دسلوک لاره ده هر ګوره ډيره ګرانه
ولې خدای دې بر طالب کاندي آسانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر طالب چې په رېښتيا طلب ديار که
په ملوينو[1] کې به تل صفت ديار که
ذکر او فکر يې هميش وي له محبوبه
يو ساعت کې خالي نه وي له مطلوبه
په هردم ، په هر قدم ، په هر ساعت
دسلوک په لار ه يون که په فکرت
ولی بويه چې کامل پيروي فرزنده
راه بلدوي کامل پير په زړه خورسنده
مقامات ورته معلوم و زما دله
په سلوګ کی به غلط نه شي هيڅکله
او که نه چې دغه پير نه وي ماذونه
داپير نه دی خبر شه په دا مضمونه
که خواجه ، صاحب زاده او يا مولاوي
که سيد، آخونزاده کارېې په غلاوي
دوی له شرعی مخالف کاندي کارونه
په فريب سره يې رد کړه عالمونه
کل عالم وته معلوم دی له کتابه
دابيان دور او دراز دی ای احبابه
ما عبد الوهاب منګول دی لګولې
دهډې پاک اسم يې مسمې په نجم الدين دی
کامل پير دی د هر چا په دا يقين دی

په کتاب کې دسلوک مقامونه، ذميمه افعال، حميده افعال، الله ته قُربَت، دمريد شرطونه، دانساني نفس ډولونه، د روح او دقلب حقيقت، دقلب رڼا او تياره، دپير د تلقين لومړی مقام، کامل پير، غوٍ او قطب، د توحيد علم ، ناقص پير او ناقص مريد، صادق مريد، صدق او اخلاص، دکامل پير ارشد او نور .

خو په ټول کتاب کې دبحثونو په ترڅ کې دخپل پير دهډې ملاصاحب نوم اخلي چې څو نمونې يې دادي :

رارسيږه دهډې پيره کامله
نن مې فکر نه چليږي يم بيدله
نن مې فکر نه جليږي يم په غم کې
تل ېړيږم دواړه سترګې مې په غم کې
تل ژړيږم دواړه سترګی مې په نم کې
بل ځای وايي:
دهډې غوث مدت کړه دا زمان
چې له شره د شيطان شم په امان
همدراز وايي :

---

[1]) شپه او ورځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاس مې نیسه د هدې پیره کامله
ثنا خوان شم دخپل خدای لکه بلبه
یا :
لاس مې نیسه دهډې کامله پیره
دګناهو بار مې دروند دی یم دلګیره
یا :
لویه خدایه دهډې صاحب مغفور کړی
په خپل در کې یې قبول او هم مقبول کړی

کتاب دموضوع له اړخه په تحقیقي بڼه لیکل شوی او د سلوک او عرفان ګڼ کتابونه یې ورته کتلي دي او داښیي چې لیکوال یې ښه مطالعه لري ، دی دخپل کتاب اخځونه پر خپل – خپل ځای ښیي اوپه سر کې لیکلي :

خدایه ته مې داتصنیف کړی منوره
چې بیان دمحبت وي سراسره
کل بیان مې محبت دپاک مولا که
په تحفة العاشقین مې مسمی که
هر سړی چې محبت کاندي له خدایه
دې کتاب ته دې نظر کاندي نیکریه
هر مقصد به حاصل شي که خدای کاندې
که په صدق دی عاشقوي په خدای باندې
داکتاب بیان دعشق حقیقي دی
دمجاز عاشقي کل واړه فاني دی

دده په کتاب کې د ده د کتاب مهم اخځونه داسې راغلي:

« ما ورید » دتفاسیرو یو راوی دی
چې دعلم مرتبه کې دیر عالي دی
روایت دی د اله ده نه زما روره
چی ورید رګ متصل په زړه دی ګوره
او په « بحر الحقایق » کې دا رنګ دینه
حقیقت د قُربت دا رنګ دی مینه
په کتاب « کشف الاسرار » کې روایت دی
چې راوی روایت کړی له آیت دی
په « عوارف المعارف » کتاب کې یاره
له معاذه روایت دی بر خورداره
پاک الله داسې ویلي په« قرآن » کې
صداقت په باب دی ذکر په « قرآن » کې

همداسې نور کتابونه دکتاب په لومړی برخه کې دسلوک، طریقت او عرفان فکري او ایډیا لوژیکه برخه ده او په دوهم ټوک کې یې د عارفانو ، سالکانو او عاشقانو کیسې نظم کړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتاب مثنوی د وولس سیلابي ده، شعر يې ځای پر ځای خامی لري، ډير داسې بيتونه لري چې قافيې ته پکې پاملرنه نه ده شوي لکه:

داکتاب مې مختصر که که پوهيږی
هزار پند دی په هر بيت کې که پوهيږي
په دا رنگ به شيطان وايي هر انسان ته
بعث نشته وکړه سميع دکلام ته

همدا راز پر مثنوي سر بيره څو غزلې هم ويلي خو ډيرې کمزورې او نيم بندې دي لکه:

هر عاشق چې خود نمای دی عاشق نه دی
چې په عشق کې وي خود رايه عاشق نه دی

په هر حال دتحفة العاشقين کتاب له يو خوا دپښتو ژبې يو نوی تر لاسه شوی کتاب دی او بلی خوا دنجم الدين اخوند زاده يا په بل عبارت دهډې د پير ديوه مريد تأليف دی چې د پير او دده د مريدانو د تأليف او تصنيف او دخپلې طريقي او سلوک له خپرولو سره دمينې څرگندويې او ښکارندويې کوي .

دغه تحفة العاشقين دښاغلي استاد حبيب الله رفيع په ځاني کتابتون کی دی چې د لورينې څخه يې په ځانگړې توگه مننه کوم.

۲- مکتوبات :

يوه اونۍ وړاندې پيښور ته دپښتو عالمي، ادبي کنوينش ته تللی وم، دپيښور اسلاميه کالج د کتابتون مرستيال حاجي سراج الدين صيب چې د ډيرې مودې ملگری مې و ، ليدوته يې ورغلم، پوره درې کاله مې نه وليدلی. د اسلاميه کالج په دغه کتابتون کې يو افغان عالم مولانا منيب صيب هم تر سترگي مه شي وروسته کله چې پوه شو چې زه د افغانستان نه ورغلې وم بې له کومې مقدمې را ته دهغه کتاب په اړه چې د ده په لاس کې و وويل :

دا دنجم الدين اخونزاده صيب په خپل لاس ليکل شوي قلمي نسخه ده. خدای شته چې ددې خبرې په اوريدو له يوې خوا خوشاله شوم ما ويل څه خو د ځيړنغونډې دليکنې له پاره يوبل مأخذ هم پيدا شو خو له بلی خوا مې زړه درزيدو، ما ويل چی مولانا صيب به د مقالې د مأخذ له پاره کتاب را باندې ولوروي او کنه خو زړه مې غټ کړ او ورته مې وويل:

په همدې ورځو کې په ننگرهار کې د افغانستان داطلاعاتو او کلتور او گرځندوی وزارت له خوا د نجم الدين آخونزاده (رح) په اړه ځيړنغونډه ده او دا قلمي نسخه زما د موضوع سره ډير تړاو لري، که خوښه دې وي زه به ستا ددې کتاب نه يوه کاپي واخلم ، حاجي صيب سراج الدين هم يو څه سپارښتنه پرې وکړه، د مولانا صيب منيب دې کور ودان وي د کتاب کاپي را کړه . چی اوس مې په لاس کې ده.

نو پدې هکله د حاجي صيب سراج الدين او مولانا منيب صيب نه په مننه اوس راځو همدې کتاب ته چې په يوبل ډول له نجم الدين اخونزاده (رح) سره تړاو لري:

(c) ketabton.com: The Digital Library

داد هغه وخت دیوه لوی عالم ملا عبد الرحمان « خان ملا » چې د ملا سعید خان ملا خان زوی دی د دیني او عر فاني دري او عربي لیکونو ټولګه ده چې نجم الدین آخونزاده په خپل خط رانقل کړې او خوندي کړې چې د علم او سلوک د تعمیم په لاره کې دده هځې او ور سره دده د لاس خط رارسوي .

په کتاب کې پنځه پنځوس مکتوبونه خوندي دي چې بیلا بیلو کسانو ته لیږل شوي او بیلا بیل علمي ، دیني ، عرفاني او سیاسي مطالب لري، لومړی لیک د مولانا عبد الغفور سوات صاحب په نامه دی چې د ملا نجم الدین پیر دی او دلیکونو لیکونکی هم زیات عقیدت او ارادت ورته لري چې د حجت قویه په نامه خپل یو اثر ورته لیږي.

یو بل لیک یې دبیت الله شریف د نبوي جومات خطیب په نامه دی، چې د صاحبزاده عبدالحی سپارښت یې چې حج ته تلیی، ورته کړی دی. یو بل لیک یې د امیر دوست محمد خان په نامه دی چې توصیه یې ورته کړې چې رعیت ته په برابر نظر وګوري او قوي پر کمزوري لوړ ونه ګڼې. یو بل لیک هم د امیر دوست محمد خان په نامه دی چې ده ته یې دروغتیا دوعا پکې کړې ده. یو بل لیک د سرادر زکریا خان په نامه دی چې د حال پو ښتنه یې پکې کړې ده، یوبل لیک دسید عظیم شاه کند هاري په نامه دی چې د عرفان او سلوک لار ورته روښانوي.

ددې رسالې یو بل لیک د مؤلف د زوی ملا سعد الدین په نامه دی چې د تقوی او دینداری لارښوونه ورته کوي . دکتاب دوه دېرشم لیک د ملا میر حسین بازارکی په ځواب کې دی.

د کتاب ځلور دیرشم لیک د وزیر اعظم په نامه دی چې نوم یې نشته خو کیدای شي چې دا به د امیر شیر علي خان د صدراعظم سید نور محمدشاه په نا مه وي چې د ده خدمتونه یې ستایلي ، خپل ملاتړ یې ورسره اعلان کړی او د پر مختک دوعاګانې ورته کړی دي. پنځه دیرشم لیک بیا هم د امیر دوست محمد خان په نامه دی چې د پاچاهی مبارکي یې ور کړې او دخلکو د خدمت او د دین دساتنی بلنه یې ور کړې ده .

اووه دیرشم لیک د ملا مشک عالم آخونزاده په نامه دی چی د ده دینی جهد یې ستایلی دی. د کتاب اته دیرشم لیک د ملا محمد علم آخوند کند هاري کاکړي په نامه دی چی د صو فیانو د اقوالو د اختلاف په اړه یې ورته کښلی دی. نه دیرشم لیک یې بیا هم دخپل زوی ملا سعد الدین په نامه دی چې دوعایې ورته کړې او انساني کمالاتو ته یې را بللی دی.

ځلويښتم لیک یې دسوات صاحب په مړینه یوه تعزیت نامه ده او د هغوی دلوړ شخصیت ستاینه یې پکې کړې ده.

دوه ځلویښتم لیک د شیخ میا تبرک الله دلیک په ځواب کې دی چې له دوی نه یې د دوی د « رد وهابیه » په نامه کتاب چې د امیر شیر علی خان په وخت کې چاپ شوی و، غوښتي چې ده ورلیږلی دی.

دري ځلوېښتم لیک د صوفي عبد الرسول درانی اسحاقزي په نامه دي او د بیوزلانو مرستي او لاسنیوی ته یې رابولي. پنځه ځلویښتم مکتوب د میا عمر جان د لیک په ځواب کې دی. په شپږ ځلویښتم مکتوب کی یې سردار محمد حسن خان او سردار

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیر یندل خان ته د دوی دپلر د مړینی تسلي ورکړی او دوعایې ورته کړې ده ، اوڅلویښتم لیک دسوات صاحب دزوی په نامه دی چې د حالاتو په بدلون یې تشویش ښودلی او لارښوونه یې ورته کړې چې د پلار لاره ونیسي او پر مخ ولاړ شي .
اته څلو یښتم لیک د حاجي ملا محمد اکبر په نامه دی چې د ظاهري او باطني

یاددونه :
دغه مقاله په کال (۱۳۸۳ لمریز) کې د اروابښاد نجم الدین آخونزاده څېړنغونده کې لوستل شوې.

ملا نجم الدین آخونزاده
د« سعید افغانی » په لیکونو کې

ګـرانـو لوستونکو :
خدایبخښلی دکتور مولوی محمد سعید « سعید افغانی » دخپل کتاب کې چی « زما ژوند» تر عنوان لاندې لیکلی وه او په کال (۱۳۶۵) هجری کې خپور شوای، دمصلح او مجاهد ملا نجم الدین آخونزاده صاحب په هکله داسې لیکي:
زه دخپل پلار (۱) سره څو واری « هډی » ته د مرحوم ملا نجم الدین آخونزاده صاحب زیارت ته تـلـی یم او اکثر به زما پلار د روژې د مبارکی میاشتې په اولو ورځوکښې د قرآن کریم خـتـم د نجم الدین آخند زاده په جامع جومات کی د زیارت تر څنګه کوه او هلته به د روژی د میاشتو په تراویحو کښې درې شپو کې ټول قرآن کریم ختم او لوستل کیده.
دی ختم ته دمشرقی، ننګرهار حتی د سرحداتو ډیـر خلک را ټولیدل. هلته په هغو شپو کی تود لنګر د هغه ځای د شیخانو د اسلام پور د پاچایانو په مشری چلیده. په دی لنګر کې زرهاؤ خلکو ته ډوډی ورکوله کیدله، ډیر مالونه حلا لیدل او زیاتی وریجی او ډوډی پخیدلې.
دی لنګر ته د روژې په اولو شپو کې زیات خیراتونه او مرستی رسیدلی. مرحوم نجم الدین آخونزاده صاحب د وخت پوه عالم او سالک ؤ. دی د صوات مرحوم ملا غفور آخونزاده مرید ؤ. دی د قادری په طریقی کې پـیر او مرشد ګرځیدلی او په زرهاؤ مریدان او په سلها ؤ مأذونان ئي در لودل. د نجم الدین آخند زاده صاحب مأذونان په ټول افغانستان کې د پوره شهرت خاوندان ؤ.
نجم الدین آخونزاده صاحب لوی مجاهد ؤ او د انګلیسانو په مقابل کې ئی د امیر عبد الرحمن په وخت کې زیاتی مشهورې غزاګانې کړې دي.
دی د امیر عبد الرحمن په عصر کې دمهمندو د قام په « جرووبی » علاقې کې اوسیده او بې د امیر د اجازې څخه د انګلیسانو په مقابل کې ئې جهاد کولو تر داسې اندازې دده جهاد قوت موندلی ؤ چی انګلیسانو امیر عبد الرحمن خان ته یو لیک واستوه چې په هغه کې دری لاندی مطالب درج ؤ.
۱- ملا نجم الدین د سرحد څخه لرې کړه ځکه دی زمونږ په مقابل کې د جهاد پارونه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- ځرخي سپه سالار چې په کنړ کې دی هغه د مجاهدینو سره مرسته کوي نو هغه له دې ځای څخه وغواړه او بل چیرې ئې واستوه .

۳- دافغانستان او دسرحد دخلکو سره تک او راتګ بند کړه.

امیر عبد الرحمن خان د انګلیسانو په ځواب کې داسی ولیکل:

۱- نجم الدین آخونزاده صاحب زما په واک نه دی. هغه د مهمندو په آزاده سـیمه کې او سیري او په خپل سر د تاسو په مقابل جګړی تنظیموي. زه په خپله هم د هغه د زیات شهرت او اعتبار څخه ډاریږم. دی دلته په افغانستان کې زیات مریدان او مخلصان لري او خلک په ده باندی د ولایت دومره قوی عقیده لري چې که دوی چیرې پس له محمد صلی الله علیه وسلم په چا باندی د رسالت عقیده منله نو به په دې باندې به ئې دپیغمبری ایمان راوړی وي نو ښه داده چې د افغانستان څخه بیرون وی.

۲- زه حاضریم چې ځرخي سپه سالار دستاسې دلیکنې په اساس دکنړونو څخه بدل کړم خو په دې شرط که چیری هلته د تاسو په ضد وضعه زیاته ورانه شوله مسؤلیت به ئې زما په ذمه نه وي ځکه چې زما به فکر د ځرخی سپه سالار وجود هلته چې پوه او مدبر شخصیت دی دستاسو په ګټه دی.

۳- لطفاً موضوعات لږ دقیق وڅیړي هغه داچې دافغانستان او سرحدي خلکو تر مینځ پولې ارتې او دوی تر مینځه د وروری روابط نه شکیدونکی علایق دي چې هیچا ته دا امکان نه میلاویږی چی ددوی تر مېنځه تګ او راتګ بند کړی. او که څوک دی کار ته اقدام وکړی ؤ به ئی نشی کړی - ځکه ورور د ورور څخه جداکول او خپل او دخپلوان څخه بندول آسان کار نه دی او هغه هم بیا په داسی ارته سیمه اوبیدیا کې.

وائي: د امیر عبدالرحمن خان په یاداشتونو کې راغلي دي چې ده په پټه د مرحوم نجم الدین آخندزاده صاحب سره رابطه درلوده او په مخفي ډول ئې خلک د انګلیسانو په مقابل کې پارول خو په ظاهر کې د انګلیسانو سره د عدم تعرض متعهد ؤ.

(۱) مولوی عبد المجید د مولانا سید امیر زوی په قوم صافی د لغمان د ولایت دعمرزیو په قریی کې د خیر آباد د کلي او سیدونکی دی.

دی دخپل دوخت لوی مجاهد ؤ او د افغانستان د استقلال او آزادی په جهاد کې یې پوره مؤثره برخه درلوده او دخپلو قومی ځوانانو، مشرانو، شاګردانو او پیروانو سره د انګلیسانو په مقابل کی دډکی، تورخم، او ناقی په سیمو کی جنګیدلی دی.

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

د «النجم» د قلمي جريدې د ادبي فعاليتونو يوه بيلګه

درنو لوستونکو!

د هډې نجم المدارس د ننګرهار ولايت په جنوب کې د نجم الدين آخـونزاده د زيارت تر څنګ موقعت لري. دا مدرسه د وخت دوو مشهورو مدرسو څخه وه چې ډېرديني علماء ترې فارغ شوي دي او د نجم الدين آخونزاده چې په هډه مشهور وه په نوم ياده شوې ده.

په کال (۱۳۲۸ هجری ش) کی مولانا محمد سعيد «سعيد افغاني » فعال، مخکښ ، اجتماعی شخصيت او دينی عالم، ددی دارالعلوم يانجم المدارس په مدرسه کې لمړی د استاد او بيا د مدير په توګه وګمارل شو.

سعيد افغاني ددې مدرسې د مديريت تر څنګ پـه علمي، ديني، سياسي او فرهنګي برخو کې د خلکو د اذهانو د روښانولو په مقصد او موخه ډېرې هلې ځلې کړي دي چې د«النجم »دقلمي اونيزه ديوالي پاڼه يا جريده دهغه وخت د امکاناتو او محدوديتونه سره سره د يادولو وړ ده.

ددې جريدې چلونکی مولانا محمد سعيد«سعيد افغاني» د نجم المدارس مدير او مرستيال يې په هغه وخت کې د دولسم ټولګې ممتاز او با استعداده شاګرد چې دښکلي املا، انشاء او حسن خط خاوند وه ښاغلی حضرت خـان و چې د جريدې د تخنيکــي جـوړښت تر څنګ د مضامينو د انتخاب او ليکلولو کار يې د مـولانا سعيد افغاني تـر مديريت او رهنمايي لاندې پر مخ بيوه.

دا جريده دډېزاين او محتوا له نقطه نظره ډېره پـه زړه پورې وه او د شاګردانو، استادانو او نورو مينه والو د پوره پاملرنې او تو جه وړ ګرځيدلې وه.

غواړم دبيلګې په توګه دښاغلي صديق الله د« مبارک شه» تر سر ليک يوښکلی شعرچې د« النجم»

د جريدې په څلورمه ګڼه کې په ۱۳۳۷ هـ ش کال د عقرب په ۲۱ نيټه چې د دغه جريدې يا اونيزې فرهنګي لاسته راوړنو په اړه يې ليکلی او نشر ته سپارل شوی وه ستاسو پام راوګرزوم.

مبارک شه

دغــه عــزم او دا کـــار شـه مبارک
د« النجم » دا اخبـار شــه مبــارک
چې غفلت ځينې راويښ قام او ټبرکا
دا خـــدمت او داکــردار شه مبارک

چې غرض يې داسلام لاره ښودل وي
يــو قــدم پدغــه لار شه مبارک
د افکارو د روزنې درس به راکړي
هر يو درس يې په بار بار شه مبارک

(c) ketabton.com: The Digital Library

پــرګنو ته بــه د علم رڼـــا ورکړي
دا رڼـــا او دا انـــوار شه مبــارک
د ادب او اجتماع لار کــې قدم دی
دا اقـــدام او دا رفتار شه مبادک
سعادت چې دخپل قام اوطن غواړي
د« سعید » دغــه افکار شه مبارک
د« صدیق » دعاقبوله کړې ای خدایه
دغه سوال ستا په دربار شه مبارک

چهارشنبه د ۱۳۳۷ هـ ش کال دلړم ۲۱ نیټه
دهډي نجم المدارس

یادداشت:
د یادولو وړ بولم چې هغه وخت چې د النجم جریده نشریدله تر اوسه د پښتو املاء او انشاء بعضی د لیکلو ډول او جزیي قواعد بدل شوي خو ما د امانت داري لپاره د هغه وخت ټول مطالب په هماغه رسم الخط ثابت پریښي.

د کتاب ځانګړتیاوې: مولانا نجم الدین آخند زاده د « النجم » په هنداره کښې

لیکنه اوټولونه: امین الدین « سعیدي - سعید افغاني »
دافغان اســتراتیژیکو څیړنیزمرکز او د حق دلاري کلتوري ټولنې مسؤل مدیر- جرمني

پته :
saidafghani@hotmail.com برېښنا لیک:

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځوریز برخه

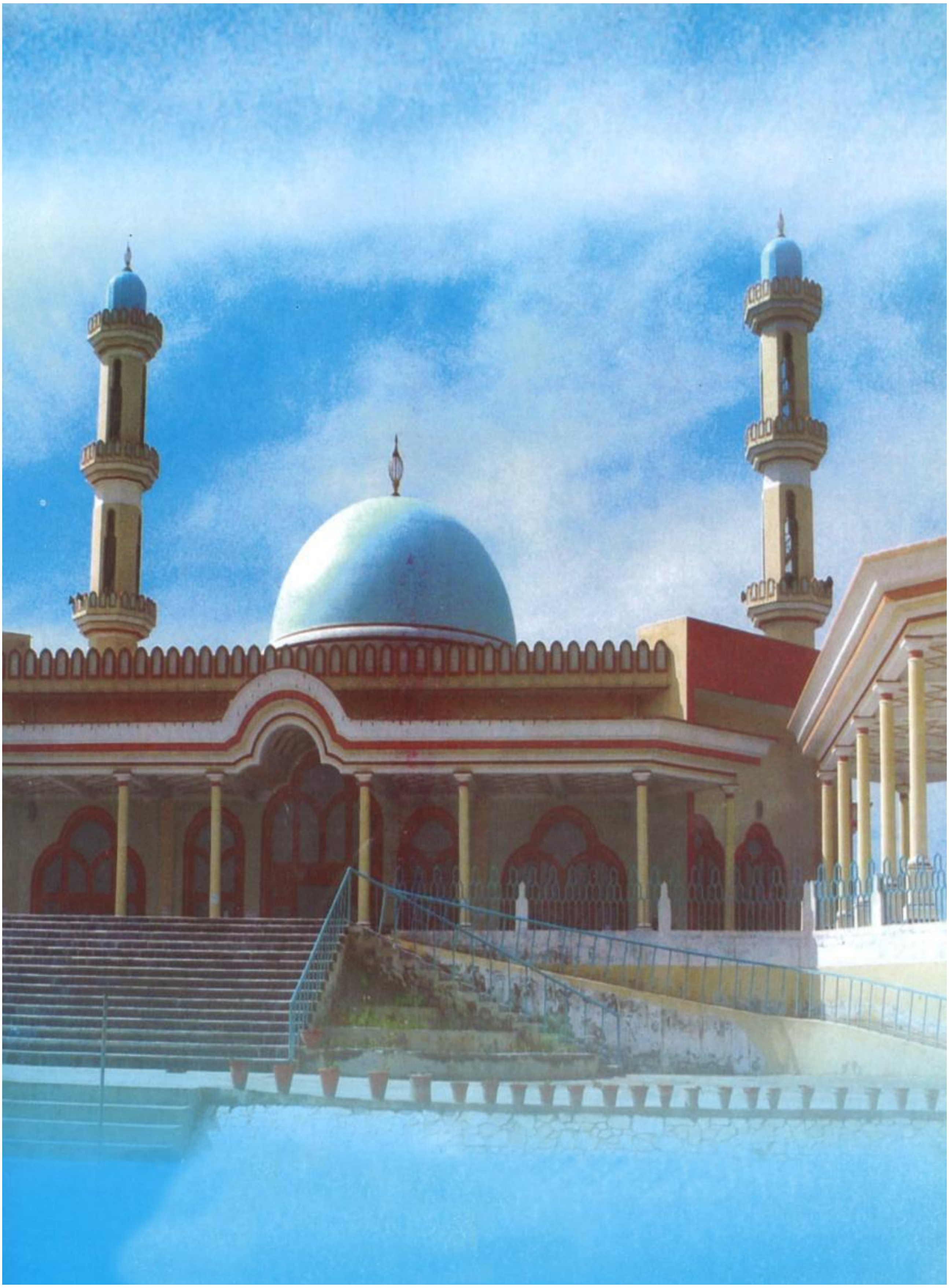

النجم

چلوونکی «سعید افغانی» دنجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرت خان» دد ولسم ټولګی شاګرد
اداره په هډه کښې
پته «ننګرهار نجم المدارس

اوه ورځنی پاڼه
بې د رخصتی د ورځو هره
چارشنبه نشریږی

د اخبار د مدرسی جریانات بیني او
اجتماعی، دینی، تربیوی خبرونی کوی
«مسلمان»
پوره مسلمان هغه دی چه د ژبې او د لاس
د ضرر نه ئی مسلمان ساتلی وی «حدیث»

ګڼه (۱) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د میزان (۳۰) (۱) کال

« مرام »

« سعید افغانی »

د الله په نوم شروع ده چه رحمن او رحیم دی . د کامل صفت وړ الله پاک دی چه د ټول مخلوق مربی د جزاء او د حساب د ورځی مالک دی ټو خلک د ایمر چه یوازی تا له عبادت کوو او تنها تا نه معاونت غواړو ترمونږ ته سمه لیاره وښیه د هغو خلکو لیاره چه پیرزوینه دی پری کړی نه د هغو لیاره چه ستا د غضب لاندی راغلی او نه د هغو کسانو لیاره چه بې لاری روان دی آمین

وصلی الله علی محمد و آله وصحبه وسلم اما بعد

د خلکو خدمت تربیه او یوه ټول دی که خلک پوه شی هرڅه کیږی د پوهو او هم مسئولیت دردی چه په ژبه او قلم سره د خلکو دپوه کولو خدمت په پوره پاک نیت ترسره کړی . د نجم المدارس مدرسه چه د مرحوم نجم الدین اخند زاده روحانی ستر مجاهد ترڅنګه د مرحوم غازی اعلحضرت محمد نادر شاه شهید جوړه کړی . د غه مدرسه دده د صالح خوی اعلحضرت المتوکل علی الله محمد ظاهر شاه په روښانه دوره کښی د غه رشد ته رسیدلی چه د ژبې او د قلم په ذریعه د خلکو خیر او فلاح د پاره خپله تبلیغی وظیفه سرته ورسوی . هو د وطن په منابرو او مجالسو په اخبارونو او مجلو علی الخصوص د ننګرهار په ورځ پاڼه کښی د مدرسی د منسوبینو تبلیغی خدمت هغه دی چه لیدل کیږی په همدغه اساس اوس د « النجم » د اخبار اراده سره د ټولو مشکلاتو منځ ته راغله د ا اخبار به یوازی د مدرسی په ګذارشاتو اجتماعی ، او دینی ، تربیوی ، مسائلو متعلق خبرونی کوی او س به سم دستی په اوه ورځو کښی یوځل د چارشنبې په ورځ بې د رخصتی ورځو قلمی خو نسخې د مدرسی د پاره نشریږی امید دی چه آینده به د وسائلو د تکمیل په صورت د عامو خلکو د استفا دی نه هم صرفه او د دغه ډول بې مونږ به د غه کار کښی د امید وار دی هغه چا اندازه سره لرو څو مره چه مونږ ته د کار او خدمت اراده او ارزولری هم د ضرورت په اندازه شته دی

« خبرونه »

په نجم المدارس کښی د مدرسی د علماؤ له خوا د پاکستان د حکومت او ضاعو باندی چه په هغه ملک کښی ئی نظامی حکومت روان کړی د وزیرانو او مشرانو بندیانول او د خلکو په اختناقو لو بخت دی تاسف او د خورښینی ظهار وشو . د او ضعیت ئی د دنیا د اسلام ا باتو موجب د پاکستان د مسلمانو خلکو د پاره ئی د کوم بل ځای په تحریک ځا د شه و بلله .

« سره میاشت »

مونږ خلکو ته د سری میاشتی د مؤسسی تقویه د اسلامی لیاره شوی په مطابق معرفی کوو امید لرو چه د نجم زیلو د پاره به د غه مؤسسه د معاونت لاس ورکړی

« د معلم د ورځی په متعلق »

په نجم المدارس کښی د پوهنی د وزارت د غه اقدام ته ښه هرکلی وشو وویل شول چه د معلم د اهمیت او قدردانی په وجه به د افغانستان د آینده نسل تربیه نوره هم قوی شی.

« نوی پروګرام »

سږ کال په نجم المدارس کښی نوی درسی پروګرام عملی شو د دغه پروګرام په مطابق شرعی علوم ویل کیږی او حیاتی مضامین

(c) ketabton.com: The Digital Library

« هیله » ښاغلی «حضرت...»

ذه ددی اخبار په متعلق دقا درلو
تاذرت نه هیله لرم چه دخلکو او
دجامعی دفایدی اودرڼی سعادت
له پاره ئې وسیله وګرځوی
موږ دمدرسی منسوبینو دپاره
خومره چه دی پاڼی سره په زړونو
کښی علاقه او محبت اودلچسپی لرو
هغومره دخدمت توفیق هم غوارو.
دلوستونکو شوق اوذوق دی د
دوی داستفادی موجب دنورو د
پاره دی دښو لیاربنوونی اساس
شی.

« ژبه اولاس » «سعید افغانی»

ژبه اولاس دژوند په ارخونو کښی
دډیره پام لرنی وړ ده د ژبی اولاس تحرک
باید اداره شی دکار او خبرو ښه او
بد ترخه او خواږه اکثر په ژبی او
لاس اجراء کیږی.

« پښتون قام » « باچاخان »

پښتون قام ښه قام دی یا د چه زما
قام دی ځکه ما تر ښه ښکاری دد نیا دخوا
دنو مقابله ډیره ښه کولی شی هرراز
سختیو ته ودریږی لکه ټوپک ،ماشین اوغیر
هر مصیبت ته ټینګیږی خو ډیره پیسو ته
نرشی تیلیږی

« تقدیر » مولوی عبدالمجید «حمیدی» مدرس

تقدیر ټول مصیبت زده او غمجنو خلکو ته تسلی ورکوی پریشانی کانی خفګا
نو نه له مینځه باسی. تقدیر خلک دمایوسی نه خلاصوی د اطمینان او امید
واری ساحی ته ئې راباسی که سړی دډیر ثروت او غنا خاوند شی دتقدیر
په تصور دکبر او غرور نه په ځنګیږی او که بیا دډیرو تکلیفونو او مشقتو
نو سره مخامخ شی بی صبری جزعه او فزعه نه کوی او دتقدیر په
خیال ځانته تسلی ورکوی. آدم علیه السلام باندی موسی علیه السلام
تنقید وښو چه ته هغه آدم ئې چه دستا په ګناه سره ستا ټول اولاد
له جنته راووته آدم علیه السلام دهغه په ځواب کښی وویل چه
ایا تورات زما دپیدایښت نه څو کاله دمخه پیدا ؤ؟ هغه ورته
وفرمائل چه څلوینښت کاله بیائی وویل چه تورات کښی داسی نه ؤ
لیکل شوی چه آدم به داسی کار کوی؟ موسی علیه السلام وفرمائل
هو آدم علیه السلام وویل نو دا زما کار د تقدیر حکمت ؤ موسی علیه
السلام چپ او آدم علیه السلام غالب شو.

« دتقدیر ګناه نه ده » «سعید افغانی»

تقدیر دقدرت کار دی زمونږ وظیفه کار او عمل دی قدرت مونږ ته
اختیار راکړی عقل او فکر او اعضاء لرو وسائل هم شته نو که مونږ ښه
کار او عمل نه کوو دا نو دتقدیر ګناه نه ده

« کار او کسب د اسلام په نګاه » مولوی احمد ګل «مدرس»
« دنبوی حدیث نه »

دحلال کسب طلب فرض دی ښه پاک شی چه تاسو خوری هغه شی دی چه
ستاسو دکار او عمل محصول وی که دحضرت مصطفی «ص» ژوند
نه ته ځیر شو او دسیر او احادیثو کتابونه مطالعه کړو دده علاقه مندی
دکار او کسب سره پوره ور مخ کیږی دمحمد (ص) او صحابه ؤ تجارتونه دتاریخ
په پاڼو کښی ثبت دی دمصطفی (ص)، دلویو عاداتو او خصوصیاتو نه
دا ؤ چه اکثر به ئې خپل کارونه په خپله کول په کور کښی هم ځینی دکور کارونه
په خپله انجامول. هر قسم روا کار چه ورته مخ کیده بی دکوم عیب او عار نه ئې
ترسره کوه. ده دضرورت په وخت کښی دمینا فرشنو دکور کارونه هم انجا
مول. هغه چه مشاغل ئې کم وی کولی شی چه دنورو کارونه وکړی مګر
حضرت سید الابرار په داسی حال کښی چه په ډیرو مهمو مشاغلو مصروف
ؤ ده نه داسی وضعیت دکار او د خلکو سره دکمال علاقه مندی ښه بیلګه کیږی

« توکل » مولوی عبدالشافی «مدرس»

چه په کار او عمل اقدام وشی بیا د نتیجی او ثمری توکل په خدای
دا توکل دی نه دا چه څه نه کړو شو ت ناست یو او وایو توکل په
خدای. توکل د کار او فعالیت نه وروسته ځیږ دی که د تدبیر او
مشوری نه کار واخستل شی او سړی بیا بیا هم مایوسه نه شی کار
کیږی او که فرضاً ناکام شی مسئولیت ئې ساقطیږی خدای
پاک د مشوری نه وروسته دکار د عزم په صورت د توکل علی الله
امرکړی.

« اعلان »

که څوک په شرعی مسائلو کښی
دمدرسی نه پوښتنه وکړی که
د دفعی او د جرحی په مقصد نه وی
مدرسه به د نجم المدارس دعلماؤ
په ذریعه سم دخپلو مقرراتو
سره ځواب ورو ئی.

« دی اخبار دپاره »

دی اخبار ته باید ډیر مختصر
مګر زیات مفید او متین
مضامین تهیه شی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

چلوونکی «سعید افغانی» دنجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرت خان» د دوهم ټولګي شاګرد
اداره په هډه کښې
پته «ننګرهار نجم المدارس»

اوه ورځنۍ پاڼه
بې د خصتی دورې خو هره
چارشنبه نشریږي

د اخبار د مدرسې جریانات نښي او
اجتماعي، ديني، تربيوي، خبرونه کوي
«مونږ» «سعید افغاني»
مونږ پښتانه مسلمانان یو اصیل پښتون
او مسلمانان او وړه د خپل مامور دخیبر او بجوړ لحاظ ساتي

ګڼه (۲) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب (۷) (۱) کال

«سبز تعلیمي کال» «د مدرسې په انجمن کښې اورېدل شوي» «سعید افغاني»

که خدای کول سبز کال د مدرسې د خدمت دپاره زما خیال دادی ۱ که د مدرسې تعمیر دلیلیو نه تردرسونو پورې پوول منظم وترول شي ۲ که د کتابخانې نه د استفادې دپاره او د اخبارو او جرائدو نه په هماغه کتابخانه کښې کوم تنظیم جوړ د ماز دیګر له خوانه د تفریح په ډول مطالعه په هماغه کتابخانه کښې وشي بیا به ټول او که په هماغه کتابخانه کښې راديو هم د استفادې دپاره وی بنه ده ۳ که دیو مختص علمي اخبار په حصه کښې یو حل خولسنی ترتیب شي او ددې دپاره په هره میاشت کښې افتخاري مدیر او ددی اعضا تعیین شي بنه به وی ۴ که زمونږ په لاس کښې یو څه پیسې راشي تر څو د ځینې اصلاحي او تنظیمي کارونو د پلیش رقت دپاره صرف شي که د انجمن تنظیم د میلمنو تګ او راتګ او د اسې نور ضروری مصارف چه په بودجه کښې ورسره مساعدت نه کړوشي ۵ په سبز کال کښې مونږ سره دا خیال هم دی که دیو کوم حرفت او صنعت کارځه د مدرسې سره مناسب وی آلات او اسباب پیدا او کار شروع شي ۶ مونږ غواړو چه په سبز کال کښې د مدرسې د طلابو د حوائجو د تکمیل دپاره چه له یوی خوانه ددوی د اضستلو د شیانو نه ګټه په لاس راشی او له بلې خوانه ددوی مشکلات هم په نظر کښې و نیول شي دیو دکان سرپشته ضروری ده د دا دکان به اوس په محل ودی پانګې سره دیو بچی بوی کار به شیر شروع کړو تر څو دآینده دپاره بنه انکشاف پیدا د مدرسې په ګټه تمام شي مقصد دا چه دا دکان آینده د ملاسې د معلمینو او اداری خلکو د مالی بنیې د تقوې دپاره اساس او د مدرسې د پلیشرفت دپاره ممد د طالبانو د مشکلاتو د حل دپاره به هم په کښې خیال وی ۷ دد ولسم ټولګی محصلین دی هر کال د مدرسې د عمومي اصلاحاتو دپاره غور کوی کو بنیبز د د کړی چه د مدرسې د بنه والی دپاره د مخکښی کال نه زیات عمومي توجه پیدا توی نصفت شروع په آخر د کال کښې د خپلو کارونو راپور کلنی توګه ورانلدی کړی د اکار د اسی صورت لری چه اول تر اوله ددغه دسم ټولګی اعضا یو تربله اخوت، همدردی، حوصله مند ګذاره عملي کړی او بیا د مدرسې د اصولو تعمیل تقوی خپلو اوضاعو ته بنه تغییر، پاکی، اتفاق، د د تیا د اوضاعو ته بإخبر تیا، د دو ... شوق او ذوق په کار ...
... هم کښی

«خبرونه»

«د مدرسې د اوضاعو په مناسبت»

۲۹-۷-۳۷ تاریخ وه چه په نجم المدارس کښې د مدرسې د اوضاع په حقله مجلس جوړ شو مجلس ملا سید غریب د قرآن کریم په لوستو افتتاح کړو په دغه مجلس کښې مولوی عبدالشافي مولوی عبدالمجید مولوی محمد شریف د مدرسې مدرسینو او مولوی محمد ایاز د مدرسې منتظم، همدارنګه ملا حضرت خان، ملا عبدالرزاق «د آسف ملا محمد ابراهیم» ملا شمس الاسلام سید محی الدین «د علوی صدیق الله ګګرګی» ملا شاه جهان د مدرسې شاګردانو وینا وی او مضامین ولوستل او بنه مفید نکات ئی بیان کړل په آخر کښې «سعید افغانی» د مدرسې مدیر د استاذانو او شاګردانو د اوضاعو د رضائیت اظهار او وی ویل که څه هم زه د مدرسې په موجوده اوضاعو خوښ یم مګر خو مره چه زمونږ دپاره په کار ده مونږ باید په دغه اساس قوی قدمونه پورته شي مجلس د وطن د آرامی او ترقی په دعا خاتمه وموند ه.

«بخشش او تحسین»

په دی ټیر د عقرب د معلم د ورځي په مناسبت په جلال کوټ کښې یو لوی مجلس جوړ شوی وه په دغه ټولنه کښې د نجم المدارس مدرسیان او منسوبین هم حاضر وو د مجلس په آخر کښې ځینې د مکاتبو معلمینو ته او مولوی احمد ګل د مدرسې مدرس ته دیوی میاشتی معاش مکافات او مولوی محمد شریف او مولوی عبدالمجید او مولوی عبدالشافی او مولوی شمس الرحمن د نجم المدارس مدرسینو ته د تحسینات ... شول

«د اول مخ پاتې»

جنبش د اخبارو او جرایدو سره علاقه او څه
نوی نیات مضمون نیکل او داسې نور ضروری
مسایلو ته فکر او توصیه وکړي که دد ولسم
ټولګي اعضا په وار سره دوه دوه ورځې
وروسته د حاضرۍ په وخت کښې یو څو مختصری
جملې د اصلاح په بڼه نور و شاګردانو ته
په لاندې شی الفوسره بیان کړي بله په
به نوی له د پاکۍ او نظافت د لوا فصوح
نیوی د مناسبو او ملي جاموس پېښه ۲ په
صنوفو کښې یو تي بله سبه اخلاق ګذاره ۳
دد رسو د اهتمام دپاره غور ۴ د لیلیو
د تنظیم او ترتیب سرېښته او توصیه
۵ ددوو رخو په ظرف کښې چه کوم ناوړه
حرکات د متعلمینو له خوا حس شوي وي
مجمل په کنایی طرز سره یوه کول او توصیه
۶ د حاضرۍ دپاره عمومي وصایاوي ۷
د مدرسې د پېښې رفت دپاره د ټولو شاګړی
دالو د وقت په وسعي سره توجه ۸ اخبار
شوق ۹ د ملونځ او جماعت، تقوی او پرهیز
ګاری اهتمام ۱۰ د کار او عمل دپاره په خپل
وخت کښې توجه ۱۱ د مدرسې د تعمیر د آبادۍ
دپاره د خپلو لاسو او د قوت نه هم کار اخیستل
زما د دغه مطلب د سېز کال دپاره یقین لرم چه
نوازی زه په خپله ترسره کول نه شم که زموږ د مدرسې
د منسوبینو له خوا مساعدت وي امید دی چه
مدرسه به د دغه افکارو په تعمیل د عقبی امید
واری سره شامخه کړي د اهم بایدو وایم چه
زه د مدرسې د سطحې د لوړ والي او د اسلام او
د دین د خدمت دپاره لوز مسئولیتونه او وظایف
هم لرم امید کوم چه د دغه مطالبو تر سره کولو
دپاره زموږ د ښې وخت اخبار ضروري د ګنل شي باید.

«اعلان»

که څوک په شرعي مسایلو کښې د مدرسې نه پو
ښتنه وکړي که دد فقه او حجاب په متعلق نوی
مدرسه به د نجم الملدارس د علماؤ په ذریعه
سمه د خپلو مقرراتو سره جواب ورولي.

«دی اخبار دپاره»

دی اخبار ته باید چې مختصر مګر زیات
مفید او متین مضامین تهیه شي.

«د وخت اهمیت» مولوی شمس الرحمن «د مدرسې»

ښکاره او هویدا ده چه هر وخت خاننه او جلا قدر او اهمیت لري او هر کار د خپل
مخصوص وخت پورې موقوف وي. په ځوانۍ کښې تلاش شوق او ذوق حرکت او حرارت
وي په زوړ والي کښې بیا یو ډیګه حال د افکار او سنجش وي. د روغتیا مرتبې او
وخت ته د ناروغتیا مرتبه او وخت نشي رسیدل لکه د مال داري او هستۍ وخت باید
تلا وکړو د غریبۍ وخو غمه وخوړو او داسې چه د غه مرتبې ته د فقر او ناتوانی
مرتبه نشي رسیدلی. موږ چه ګورو د انسان عمر د دی ټولو نه اوچت او تېز الوتونکی
اخته دی د انسان عمر او ژوند د ورځ ک ټوپ نه تر ځوانی بېل بېل مناسبات لري د
انسان د عمر نه چه لمحه یا ثانیه تېرېږي هغه بیا نه راګرځي د انسان د خود عمر ملا کښېږي نو
باید هر انسان خپل عزیز عمر لا ابالی و نه شمېري د بېلې بېلې زمانې څخه
استفاده وکړي لکه چه رسول «ص» یو صحابي ته فرمایلي دی غنیمت وګڼه پنځه
څیزونه د پنځو نورو څخه ځوانی خپله د زوړ والي نه روغتیا خپله د ناروغتیا
مرینت او توانایی خپله د فقر او ناتوانی نه فراغت خپل د مشغولتیا نه
نه ژوند خپل د مرګ نه.

«وطن» «آصف» د دولسم ټولګي زده کوونکی

حقیقت دا دی چه د وطن مینه د هر چا نه زیاته ده د امینه داسې څیز دی چه
لوی لوی خلک حتی پیغمبران هم تري ځان نه شي خلاصولی حضرت محمد صلی الله علیه
وسلم کوم وخت چه د مکې شریفې څخه هجرت کولو نو د تګ په وخت کښې یې د دې سورې
څخه مکې معظمې ته داسې خطاب وکړو چه که زه د ستا د اهل نه لاسه نوی وای نو
هیڅ کله به زه له تا څخه نه ووای جلا شوی. د وطن مینه او محبت د ایمان څخه یو جز
شمېرل شي نو ښایي په دې اساس موږ باید د دې پر متوجه شو چه د خپل ګران هیواد
په آبادۍ کښې زیار او زحمت وباسو که څوک غواړي چه د وطن د ترقۍ دپاره چوده ښاري
او چاری وسپاري باید د هر څه نه د وطن د خلکو سره سمبه دوره ونیسي که موږ غواړو
چه مملکت مو په مترقي ممالکو کښې وشمېرل شي باید چه په ګډه سره د وطن د خیر دپاره
ملا وتړو او د ناوړه اخلاقو څخه ځان او نور و ته د نجات وسایل برابر کړو او په ریښتیا
نو په چل سره د ورور ولۍ او وحدت لاسو ته ورکړو په دې وخت کښې نیمه د کوم چه زموږ
موږ ګران هیواد به د ټولو کامیابیو مرکز وګرځي.

÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ د النجم ÷ په ÷ حقله ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷

ای ګرانو نیکوالانو ÷ ای د مینې پښتنګانو ÷ ای د خاوري خادمانو ÷ ای باضیفه ادیبانو
چه له خاوري تر بایېږي ÷ مال او سر څنی تیرېږي ÷ د علم څخه نه وډېږي ÷ خپلو
وسینو کښې لغیږي ÷ غیرت مثل افغانانو ÷ دغه نوی خوب اخبار ÷ په النجم دی
یادګار ÷ مضامین یې مزه دار ÷ که دی کش که اشعار ÷ مبارک دوی پوهانو د اا
خبار به لوی خدمت کړي ÷ خیر خواهي به د ملت کړي ÷ او از به به اوچت کړي
خلک به پورته له غفلت کړي ÷ ښه د هر دی محبانو ÷ په کښې شته پند او حکمت
درس د دین او دیانت ÷ اخپل روح کښې تقویت ÷ ښه خبرات او نوی نهضت
فدا یانو صادقانو ÷ که څه هم بښې ... شته ÷ ښه د عکس منظری شته ÷ ...
دوه دری شته ÷ خارجي او هم دی شته ÷ تل یی ګورو ای پوهانو ÷ علوی ...
[illegible]
[illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

چلوونکی ❀ سعید افغانی ❀ د نجم المدارس مدیر
مرستیال ❀ حضرت خان ❀ د ولسم ټولګي شاګرد او ه ورځنۍ | پاڼه
اداره ❀ په هډه کښې
بي دره حمتي دو رخو هره
چارشنبه نشریږي
پته ❀ ننګرهار نجم المدارس ❀

د اخبار د مدرسې د جریانات، ښئې او اجتماعي، ديني، تربیوي، خیروني کوي
❀ ژوند ❀ «سعید افغانی»
ژوند یوه معنی ده د امعنی هغه څاحل کړی چې د ځان او د جهان په فکر په پاک عشقي حرکت او جنبش وي

ګڼه —۳— چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب —۱۴— —۱— کال

❀ امید واري ❀

«حمیم کاکړ»

مونږ د غه اخبار ته نهایت خوش یو او د ا ځکه چې د علماو په غاړه تبلیغ او امر بالمعروف دی او د تبلیغ لپاره هم دوه جنبې لري خوله او قلم ده دي دپاره چې د نجم المدارس ملا ټول علماء د قلمي تبلیغ لپاره هم تقویه او تربیه شي د النجم د اخبار کار شروع شوی ګمان لرم د ا اخبار که څه هم اوس د مدرسې د مدرسینو او متعلمینو لپاره خپریږي لاکن د وسایلو او شرایطو د پوره کیدو په اثر کیدای شي چې د ملت د عام اخبار او د خلکو د دیني خدمت په لیار کښې یو مؤثر قدم شي او هر ځای ته ورسیږي د النجم د لید ونه معلومیږي چې د النجم اخبار دیني تربیوي اجتماعي شیان خپروي او د مدرسې جریانات او پرمخ تګ باندې لنډ اندازی او د علماو او د خلکو په افکارو کښې دیو والی او همکاري لپاره کار کوي څو ټول په یو فکر او متین عزم سره د حکومت او ملت د خیر او بهبود د پاره کار وکړي هدارنګه معلومیږي چې د النجم اخبار غواړي چې خپل علمي مضامینو سره د خلکو افکار تنویر او روښان کړي او بد رسومات او پراګنده خرافات د خلکو نه لرې کړي او د اسلامي دین په اصلي اساس او رښتیا لیار کوم چې د هر چا د خیر لحاظ په کښې وي خلک روان کړي نو په دې ملحوظ د ا اخبار ډیر لوی مبارک اخبار او لوی عالي مطلب او هدف لري نو مې باید هر څوک دې اخبار ته خوش بین او د تقویې لحاظ ئې وساتي ❀ خدایه ❀

د لیکونو د کامیابي لپاره خدایه
د لیکونو د نیک نامي لپاره خدایه
د النجم ښه او چت او ښه بالا کړې
د لیکونو مدد ګاري لپاره خدایه
چه ټول کړی لیکنې په یوه لپاره
خپل منځو کښې همکاري لپاره خدایه
د النجم واسطه او ذریعه کړې
د لیکونو د غمخوارۍ لپاره خدایه
د النجم لکه نجم ښه رڼا کړې
د حمیم د دې زاري لپاره خدایه

❀ زړه ❀

«محمد افغانی»

په بدن کښې د غوښې یوه ټوټه ده چې صالح شي ټول بدن ښه کیږي او که فاسد شي ټول بدن فاسدیږي باخبرا و شئ چې د غه ټوټه زړه دی ❀ حدیث شریف ❀

زړه د روح مرکز دی او په ټول بدن باندې ریاست لري د زړه اصلاح په علم سره او د علم اندازه په عمل کښې معلومیږي هغه عمل په کار دی چې د خیر او بهبود اندازه و سره د خدای جل جلاله د رضا موجب د ځان او د خلکو په د ګړ و خوږ ی تقوی او پرهیزګاري د زړه کار دی ښه ګڼ اره ښه سلوک هم د زړه اړه ده او عزم غواړي د ځان او د خلکو بهبود لپاره هغه هغه زړه کوي چې د انسانیت په رڼا روښانه وي د زړه ځان روښانه روښانه کوي نورا نیت پیدا کوي او پوهه منځ ته راولي ❀

❀ پوهه ❀

هغه خلک پوهیږي چې د ځان او د بل د خپل او پردي په پیژندلو او پاڅون ښه کښې کښې حطاشي هغه قوم حتماً مخ په وړاندې ځي چې د ژوند په اساس د پوهلوی او واره په ګټه د خپل اساسي هدف تعقیب وکړي هغه ملت د ژوند حق لري چې د دوی ذهني انکشاف د راتلونکي او مستقبل په سنجولو کښې د استدلال او د منطق د تعمق او د ژور فکر په بنا جریان وي داسې نه چې کورکورانه تقلید او هر څه ته په سطحي نګاه کتل وي هغه علم په درد خوري چې د ضرورت او د خیر اندازه ورسره داسې نه چې یې خوشي تیریدل. پوهان سنبول دي هغه کار ته باید اقدام وشي چې د بوالهوسۍ نه بهر ځان او د خلکو د زیان نه خالي د عصر او زمان مستند ایجابات او د ملت معقول عنعنات ئې ومني هغه پوهان باید د خلکو مقدرات وسنجوي چې د خلکو د ذهني استعداد اندازه ئې لګولی شي هغه وخت باید خبره وشي چې تاثیر و بښي د خلکو سره باید هغه وضعیت ونیول شي چې په یو قرار ترآخره ئې وچلوي هغه خلکو ته باید موقع ورکړی شي چې د علم او پوهې په مساوي د ایمان او وجدان خاوندان هم وي د هغه شخص باید قدر وشي چې خپل خیر او شر د جامعې په خیر او شر کښې ګوري هغه ډاکټر او فیلسوف دی چې د قوم په درد د پوه د محیط د اوضاعو په مناسب د د صلاحاتو چاره وکړی شي د قوم او د وطن بنیادي ځیږوند پوهه، اقتصاد او صحت دی نو په دې ملحوظ هغه قوم او وطن کامیاب او موفق دی چې په د غه دریو واړو شقونو کښې د کار خلک په کار اچوي.

«سعید افغانی»

(c) ketabton.com: The Digital Library

«محبت» حضرت خان

محبت یوه د زړه پورې خوږه کلمه ده چې هغې ته لوړ ځای ورکړی شي او یا یو کار شوی مینه ریښتیا او علاقه لرل دي د انسانیت حقیقي تکامل او پوره والی په محبت سره راځي په نړۍ کښې هغه څوک هدف او مطلوب ته رسېدلی شي چې د خپل هدف په لیار کښې په محبت سره قدمونه پورته کوي هر چا ته چې په خپل کار کښې محبت وي نو کار ورته بې تکلیفه او سره انجامېږي هوډ نن په کور کښې هم د افرادو محبت د کور د انتظام دپاره ښایسته ګټه شوی او بیا په یو کلي او قریه کښې د خلکو یو تر بله مینه او محبت د هغه کلي او قریې د نیک نامی او ښېګڼې لویه وسیله ګرځي د یو قوم او ملت لوړتیا او پرمختګ د محبت له پلوه حاصلېږي په خلکو کښې اتفاق او یووالی هم د محبت څخه زېږېږي نه او انسانیت نیستي ته ځي دا چې محبت سره هر څه کېدای شي او د هر څه لپاره یو اغېز عامل او قوي محرک محبت دی د لیکنیا محبت یو قوي محرک دی مګر دومره لازم دی چې د محبت مناسب ځایونه وپېژنو او په د هغه اساس د محبت قدمونه پورته کړو

معاونت «سلطان عزیز»

وتعاونوا على البر والتقوى ولا تعاونوا على الاثم والعدوان واتقوا الله ان الله شديد العقاب - قران کریم

د انسان د ګډ اړی لوړوالي او ګډ ژوندون موضوع ډېره مهمه او یوه مسئله ده لوړ دي ضروري مسئلي د حل دپاره الله (ج) حکیم حقیقي د مجلیني آیات په ذریعه لیار ښوونه کړی او ارشاد ئې فرمایلی چې مطلب ئې دادی د ښو کارونو په کولو او د بدو کارونو نه په ځان ساتلو کومک او مدد کاروی په ګناه کولو او تجاوز باندی یو تر بله مرسته او معاونت مه کوی خدای پاک خپل دا هدایت سره تقویه کوی او وائی چې ډار ولرئ د الله (ج) څخه او دا خبر چې یقینا الله پاک ډېر سخت دی د عذاب له پلوه) یعنی بدی منکرو هدایت د داسی لوی مقتدر ذات الله (ج) باندی عمل وکړی ار ښکاره مونږ د دائمي سعادت دپاره یو تر بله د اصلاح خیال او تعاون هم ضروری دی هغه وخت چې ټول خلک اصلاح شی بیا کېدی شی چې دا مشترک او د هر یو ځانته ښه هم ترلو مطلوب منزل پورې ورسېږي.

اعلان

که څوک په مشرقی مسایلو کښې د مدرسې نه پوښتنه وکړی که د دغې اوږدې مقصد نه دی مدرسه به د انجم العلما رښ د علماو په ذریعه سم د خپلو مقالو سره ځواب ورکوي

«حصیله»

مونږ غواړو چې د نجم الدين اخندزاده صاحب ستر مجاهد د سوانحو په حقله څه ولیکو که چاته د ده د ژوند انو د حالاتو او د ده د غزاګانو او د ده د ماذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وی هیله کوو چې په دغه لیار کښې مونږ سره معاونت وکړی

د اخبار دپاره

دی اخبار دپاره باید ډېر مختصر مګر زیات مفید او متین مضامین تهیه شي

همکاري

«حمدالله دره نوري»

هر قوم او ملت د خپل اجتماعی ژوند د مخکښې بېولو او د ټولو ننګرتیاو د پوره کولو لپاره همکاري او یو تر بله مرستې او لاس ورکولو لپاره په هر وخت کښې ضرورت حس کوی هو د تاریخي غیر لومړي څرګنده شوی ده کوم محیط او جامعه کښې چې د همکاري روح قوي شوی او ددې په مذاق خلکو کار کړی معنوی د ترقی په لیار کښې ډېر قوی قوی ګامونه اوچت کړی او په اتل ومند اند طور سره خپل مقصود منزل ته رسېدلي دی بالمقابل له دی بې بها نعمت څخه بې برخې او پس پاتې طبقات د فنا خواته دوان د فلاکتونو په پاته درپایه کښې غرق د فلاح او نجات ذوا او ګل ور څخه وړک شوی دی له هغې اصل اسلامی قوانینو د لفظی همکاري ته پوره توجه او پام لرنه کړی ده او د همکاري د خیال ساتلو په باره کښې ئې ښه اکید اشارات صادر کړی دی ریښتیا ده چې ځان له یو سړی او یا یوازی یو انسان ټول کارونه هیڅکله نه ترسره کېږی ځکه چې د انسان حیاتی ضرورت د حیات ډېر شفو احتیاجات لری او هر شی ضرورت صحیح کار کولو ته اړ وزری چې دا ټول بیا په ګډه سره د همکاري د لیاری نه خپل حقیقی مرام او مقصد ته په موفقانه صورت سره ځانونه ورسوی انسان د اسبابو په عالم کښې زېږېدلی او د اسبابو په واسطه ژوند کوی دی هیڅکله نشی کولی چې ټول شیان خود سره بې د کوم اسبابو او شرائطو څخه مفت پلاس راوړی بلکه د ده دپاره د هر څه نه مخکښې د هر شي منابع او مصادرو پلټنه ضروری ده د همکاري دپاره دا دوه شیان ډېر اهم او ضروری دی ۱ د مطلب یو والی ۲ یو تر بله اعتماد نو باید مونږ کوشش وکړو چې یو تر بله په خبرو ځان سره پوه کړو او د اعتماد وسایل برابر کړو که د لښتی موجوده حالت ته نظر واچوو مونږ مجبور یو چې د همکاري دپاره پوره اهتمام وکړو ځکه چې قوم ملت او حکومت کامیابی او کامیابی د همکاری نه موقع نه لري

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر — اوه ورځنی پاڼه — د ځپار د مدرسی جریانات شیی او

مرستیال «محمد نعیم خان» د دولسم ټولګی شاګرد — بې د رخصتی د ورځو هره — اجتماعی دینی، تربیوی خبرونی کوی

اداره په هډه کښی — چارشنبه نشریږی

پته «ننګرهار نجم المدارس»

ګڼه (۴) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب (۲۱) (۱) کال

« بیداری » سعید افغانی

خو مره چه غواړو چه خدمت وکړو هغومره باید پوره بیدار او سو و یا د لرو داو به وباروی.

« مصلح او مجاهد » سعید افغانی

د دغه عنوان لاندی غواړم چه د ملا نجم الدین اخند زاده صاحب سوانح چه په خپل وخت کښی زیات مصلح او د انګلیسانو په مقابل کښی په کلکه جنګیدلی بیان کړم.

« د ده اجمالی پیژندنه »

ملا نجم الدین اخند زاده صاحب د امیر عبد الرحمن د پاچاهی په وخت کښی یو د لوی اعتبار خاوند ؤ. دغه شادی سره د ما ذونا فود کابل په بنارکښی بندی کړو. دی د بنګ خانی ته په یو خاص ترتیب مخ په مشرقی وتښتید او هلته د مشرقی په سرحد کښی د مهمندو په سیمه په ژړوبی او چرکند کښی اوسید او د انګلیسانو په مقابل کښی به جنګید. دی بیا د امیر حبیب الله خان د پاچاهی په وخت کښی د هغه په غوښتنه او اعتماد بیرته افغانستان ته راغی او د ننګرهار په ولایت کښی د جلال کوټ نه مخ په جنوب د هډی په قریه کښی اوسید. د ده هم دغه پاچا په عمر کښی د پرد اسلام د دین اساسونه محکم کړل او هری خوا ته ئی د لیشی او بلی خوری شوی او دی د درسی لوی شخصیت خاوند شو چه په ټول افغانستان کښی ده د خلکو په عقیده حاکمیت درلوده دغه ملی شخصیت د همدغه امیر حبیب الله په وخت کښی ۱۳۲۰ هجری قمری کال د اجل داعی ته لبیک ووایه.

په دی حساب د ده د وفات تاریخ (قبر غازی) دی ۱۳۲۰. د ده مزار او مقبره د هډی په قریه کښی ده او اعلی حضرت سردار محمد داود د افغانستان د صدر اعظم په اهتمام بنیه جوړه شوی ده. د هډی یره د ټول مشرقی او سرحد بلکه د ټول افغانستان او پښتونستان د خلکو د عقیدی ځای دی.

« پوښتنه » اداره

مدرسه به څنګه مخکښی لاړه شی ؟؟؟

یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

(۱) « ځواب » سعید افغانی

د مدرسی د پاره د همکاری خیال ضروری دی تر څو علماو او د خلک خیرخواه او مفید و پیژنی.

(۲) « ځواب » محمد نواز د دار الحفاظ معلم

د مدرسی د پیشرفت د پاره هر څه نه مخکښی تقوی ضروری ده ځکه چه اسلام په تقوی او پرهیزګاری سره پیشرفت کړی دی.

(۳) « ځواب » مولوی احمد ګل د نجم المدارس مدرس

مدرسه به هله مخ په وړاندی لاړه شی چه په دی کښی د درسی افراد تربیه شی چه د دین او د جامعی د دردونو دوا شی یعنی بشر تربیه

(۴) « ځواب » مولوی عبد المجید نجم المدارس مدرس

زما په خیال چه د مدرسی د ترقی د پاره دا به کار دی چه مدرسه دوی برخی شی یوه رسمی او بله ملی چه یوه برخه د حکومت په مرسته او دویمه برخه د ملت په مرسته مخ په وړاندی لاړه شی.

(۵) « ځواب » مولوی شمس الرحمن د نجم المدارس مدرس

د مدرسی د مخکښی تلو د پاره ۱ باید چه په ما بین د منسوبینو د مدرسی کښی اتفاق او اتحاد وی او هم یو مدرسه خپله وګڼی ۲ د خلکو سره علاقه پیدا کول او د خلکو ذوق سره سم صلاحات کول په کار دی.

« جهان » شاجهان دلیور لسم ټولګی شاګرد

حقیقة که بشر د زړه په سترګو د جهان په دی لویه او ازاده فضا کښی نظر واچوی او د عقل په ذره بین کښی په دقت سره کتل وکړی نو خود به خود به وپوهیږی چه جهان څنګه په کومه اندازه وړاندی تللی او په دی به هم وپوهیږی چه د دی حیات په ټولو خواوو کښی ترقی چه څنګه په جهان کښی لیدل کیږی په خپله او د خدای په لاس راغلی؟ نن چه جهان کښی هغه شیان موجود دی چه څو زمانه مخکښی د بشر عقل نه منل د خوب په توګه ګڼل کیدل. اوس مصنوعی سپوږمۍ او د روسی نو چه زړه د نیائی د وجود څخه بی خبره پرته وه مونږ پوهیږو چه دغه نعمت خلکو منځ ته راوستلی او د انسان عقل او ټکنیکاوی، کار او عمل د ومدارج طی کړی هو کار او عمل لوی منزلت لری زمونږ ټول مطالب زمونږ د حرکت پوری مربوط دی که مونږ غواړو چه د جهان سره متساوی ژوند وکړو نو لازمه ده چه په کسب او کار کلکی منګلی خښی کړو. د ا به د مروت څخه لری چه د بل چا د سعی او عمل په محصول باندی ژوند وکړو.

« د جهان د پاره » اداره

مونږ هم ژوندی یو مونږ هم د جهان په یوه ځنډه کښی ژوند کوو نو مونږ ته هم په کار ده چه د جهان د دی څنډی د رفاهیت خیال وساتو زمونږ د وطن اړتیا د دنیا او د جهان د اړتیا په مساوی کښی پوره لاس لری نو مونږ باید مونږ د جهان او نور د جهان د خلکو د اړتیا د پاره کار وکړو نو ځکه دنیا هم باید د دنیا د دی څنډی د اړتیا د پاره د جهان د اړتیا په لحاظ د پوره معاونت او مرستی نه کار و اخلی کله چه انسان یو فرد نا دامیږی او مرور یو د ونسا نانو د نا اړتیا موجب ګرځی نو مونږ باید خلکو او جهان ته څنګه چه لازمه ده باید متوجه شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

« مبارک »

صدیق الله
ککړکی

دغه عزم او دا کار شه مبارک
د النجم د اخبار شه مبارک
چه غفلت ځنی راولیښ قوم او تبار کا
دا خدمت او دا کردار شه مبارک
چه غرض ئې د اسلام لاره ښودل وی
یو قدم په دغه لار شه مبارک
د افکارو د روزنې درس پرا کړی
هر یو درس ئې په بار بار شه مبارک

پښتنو ته به د علم رڼا ورکړی
دا رڼا او دا انوار شه مبارک
د ادب او اجتماع لار کښې قدم دی
دا قلم او دا رفتار شه مبارک
سعادت چه د خپل قام او وطن غواړی
د « سعید » دغه افکار شه مبارک
د صادق دعا قبوله کړه ای خدایه
دغه سوال ستا په دربار شه مبارک

« د النجم خدمت »

شمس الاسلام
« شمس »

دغه اخبار چه د النجم په نامه خلاندهٔ نامیم سره یادیږی ددی اخبار د مضامینو د لید ونه معلومیږی چه د وطن او د اسلام د ترقی او خیرخواهی په مقصد منځ ته راوتلی دی. دغه اخبار که څه هم اوس د گوتو د زحمت پنگه او د یو قلمی اخبار په څیر خاص د مدرسی د خلکو د تربیې په نیت دی مگر امید کوو چه انشاء الله د سبا بود برابریږی په وخت به د قبول دولت او ملت د خیرخواهی په مطلب د عام المنفعت نمونه وگرځی ځکه چه دا اخبار د نبوی مشرقی د علماؤ د مرکز د نجم المدارس نه خپریږی او د هغو منلو علماؤ د ارشاداتو محصول دی چه همیشه د ملت او د دولت د خیر او اصلاح په متعلق د یوی مجربې نسخې په څیر معلومیږی هو د مشرقی ټوله خلک عقیده لری چه د نجم المدارس علماؤ د ملت او حکومت د دوامی او نهضت د پاره همیشه د مجاهدی په لوی میدان کښې لید ل کیږی. دوی د ملت او حکومت په مینځ کښې بهترین عناصر دی دوی د خلکو د خیر او بهبود په ملحوظ په ځان د پروانه او تکلیفو نه ګالی او ګالی به ئې ددی اخبار د خدمت د پاره هم علماؤ کار کوی چه په دننه مملکت کښې [redacted] قوی قومی رلیشی او د ازمینیت په برگرکښې د بریالی توب نښانې لری موږ هیله کوو چه د همیش د پاره د نجم المدارس علماؤ خپل د تبلیغ مجربې نسخې د مراقنو په مواقع د دغه اخبار په دا سطر په کار ۳.۱

وظیفه

مولوی محمد ایاز
د نجم المدارس منتظم

الله پاک هر انسان ته سم د پیدایښت سره بیله بیله وظیفه په غاړه کړی او سپارلی ده مگر دومره خبره باید و منل شی چه قدرت د هر یو وظائف مختلف او د هغه د توان په اندازه تا کلی دی که موږ د وظیفې د انجام لو اهمیت ته ملتفت شو او دومره برا ته ظاهره او څرګنده شی چه که کوم انسان د لوی لوم او نشان او عزت خاوند شوی او یا د خدای په در لار کښې ئې د منزلت مقام نیولی دا محض او محض د خپلی وظیفې قدر او د ایفا کولو برکت دی د دنیا هر څومره چه سړی د خپلی وظیفې په حقله توجه وکړی هغومره به د دنیا سعادت سره مخ چه کیږی د لته باید درهم وویل شی چه د وظیفې انجامول او سرته رسول هله پوره کیږی چه سړی ځان ددی لایق کړی چه یو اندازه اختیارات او اعتماد مینځ ته راولی او که نه د وظیفی انجامول ضرور د مشکلاتو او یا د ناکامی سره مخامخ کیږی محض اختیارات که چیرته د خود سری سره یو ځای شی د عقل او تدبیر په بنا نه وی او کوم پروګرام ونه لری زما په فکر د اسی هم په کامله صورت سره نشی کامیابیدای که غواړی چه تاسی خپله وظیفه سم ترسره او کامیاب شی نو باید چه د عقل او تدبیر نه کار واخلی او یو صحیح او معقول پروګرام جوړ کړی د وظیفې د پاره وخت پیژندل او د مصلح خلکو مشوره هم ضروری ده موږ باید د تدبیر خلک وپیژنو او وظیفه هم هغومره چه وی وسنجو او ما یو سه نشو کار وکړو او په باک نیت د خلکو سره په پاکه ګذاره او وفا د وظیفې مشکلات حتماً حل کوی.

> ## « اعلان »
>
> موږ غواړو چه د نجم الدین اخندزاده صاحب ستر مجاهد د سوانحو په حقله څه ولیکو کرجا ته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د غزا گانو او دده د ماذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وی هیله کوو چه په دغه لیار کښې موږ سره معاونت وکړی

۴ واچوی او خپل تبلیغی وجائب د عمومی منفعت د پاره دریغ نه کړی. موږ هیله لرو چه مقتدر خلک د اسی عام المنفعت اخبار ته د چاپ کولو وسائل برابر کړی.

د النجم « اداره » د شاغلی « شمس » او « ککړکی » نه ددی مضمون په استولو چه دیو ښه خیال په ساحه کښې ئې لیکلی تشکر کوی امید دی چه په دغه لیار کښې به خیرخواه عناصر وسائل برابر کړی

اداره

(c) ketabton.com: The Digital Library

النّجم

چلوونکی «سعید «فغان» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرت خان» د دوهم ټولګي شاګرد

اداره یې هډه کښې
پته «ننګرهار نجم المدارس»

اوه ورځنی پاڼه
بې درخصتی د ورځو هره
چارشنبه نشریږی

«اخبار د مدرسی جریانات نشی او
اجتماعی ، دینی ، ترسوی ، خبرونی کوی
«تدبیر او مشوره»
انسان که څه هم پوه وی بیا هم نه پوهیږی نو
لازمه ده چه تل په ټولو کارو نو کښې بشر تدبیر
او مشورې ته منقاد شی .

ګڼه (۵) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب (۲۸) (۱) کال

(۲) «د ده تفصیلی پیژندنه» سعید فغانی

د نجم الدین اخندزاده صاحب رحمة الله علیه د مفصل پیژندلو دپاره په کار ده چه په لاندی ډول سرئی و پیژنو

۱ د ده عمر او حیات او قواره ۲ د ده هویت قوم او نسب ۳ د ده اصلی او فرعی مسکن ۴ د ده تحصیل او علم ۵ د ده تصوف ۶ د ده جهاد ۷ د ده د شهرت اندازه او کارروائی تر مرګه پوری ۸ د ده مشهور ماذونان او منسوبین ۹ د ده د مرګ نه وروسته شهرت او تاثیرات

مګر ډیر تاسف دی چه د درسی پولوی شخصیت چه د ټول حیات ګذارشات او حرکات ئې نهایت متانت او سنجیده ګی لری . هغو مره چه ویل کیږی او ویل کیږی او بیائی و شو په دغه اندازه د ده د سوانح د لیکلو د پاره چا کوشش نه دی کړی په دغه حقله زمونږ ګیله د ده د معقولو منسوبینو نه کوم چه په خپل وخت کښې نهایت منلی تیر شوی زیاتره ده پوازی د ملا طوطی اخند نه هغه هم صرف د ده د مواعظو تذکره مګر نهایت ناقص لیدل کیږی او بس . بهر صورت که اوس هم زمونږ په لاس کښې مطلوبه معلومات راشی امید دی چه څه نا څه خو به تری جو ړیشی او د آینده د پاره بړ ګوندی په دغه اړه د ده په عقیدتمندانو کوشش وکړی چه زمونږ د هدف تار سیده مطالب تکمیل او پوره کړی باور کوم چه په دغه لیار کښې سعیه به د ده د عقیدت مندی سبب ثبوت وی ۱ زمونږ په لاس کښې تحریری اسناد ډیر کم دی کوم تحریری سند چه زمونږ په لاس کښې شته هغه پوازی د ده د فوت تاریخ بښی چه په «۱۳۲۰» او یا «۱۹۰۲» هجری قمری کال کښې فوت شوی چه دی نه د ده د ټول عمر اندازه نشی معلومیدلی مګر شفاهاً موږ په وریندی چه اخندزاده صاحب عمر د نوی یا کلو په حد د ووکښې اندازه کیدلی شو خلک وائی چه نبه ټکی وجودئی درلوده مګر د ریاضت او تقوی په وجه نحیف او ضعیف شوی وُ حتی چه د ډیر ریاضت په وجه د ده دلاسو رګونه شنه شنه بلقیدل . وائی چه دی ښه خوش قواره چه سپین وُ او په او چلی باندی شین خال هم درلوده او د ده د شین خال شهرت زیات وُ د ده رنګ او قواره با تا ثیره هیبت ناکه وه دو ډیر په خلکو د ده رعب و لیده مګر په عین وخت کښې مشفق او مهربان هم وُ . د ده حیات ټول په حرکت کښې تیر شوی معلومیږی چه د ده په منبر کښې پوره سی اور «باقی په دوهم مخ کښې»

«بیداری» محمود د دوهم ټولګي شاګرد

که څه هم په دنیا کښې د بیداری او اژو نه پوره ته کیږی او روح چه تر ورځ اکثر خلک یوانداز ه پوه او بیداری مګر بیا هم باید د بیداری په حقیقی معنی پوه او اصلی هدف او مرام ئې و پیژنو ځکه په عقیده بیداری نفس چالاکی او یا پوره تکره خود نمائی نه ده بیداری د بیتره نه شی و یلی چه سړی د یو کسب او یا د کوم شخصی کمال خاوند یا په یو ډول سرخانته هستی او مال پیدا کړی . دی په خپلی بیداری کښې د جامعی او د وطن او د قام د پاره خیال ونه ساتی . هو هغه کار د چه د عام خلکو د خیر سره مصادم واقع کیږی او د صلاحی قانون ته ټکا رسوی بیداری لاڅه بلکه د جهل په تورو پردو کښې غافلانه خوب ګڼل دی هو بیداری پوازی پوهه ده چه د بشری تفیمو محرک او د عمومی هو سائی موجبه ده اوس که شه دقت وکړو نو تا بته شوه چه حقیقتاً بیداری هغه څوک دی چه د علم او پوهی دلاری خپل ضروریات حس او د پوره کولو اسباب ئې و سنجولی شی د هر چا حق درته معلوم په هیڅ ډول سرئی تلف او یا پایمال نکړی سر او کښې و پیژنی د حقوقو احترام او د تاریخی شخصیتو نه د جامعی په اصلاح کښې ساعی د بشر د هوسائی او رفاهیت اسباب پیدا کړی خپل رفعت او ترقی د جامعی په ترقی او تعالی کښې و ګوری په آخر کښې د خپلو پوهانو او بیدار او ملګرو څخه دا هیله لرو چه خپله بیداری په کارو اچوی او حتی المقدور د جامعی د پرمخ تګ وسائلو ته تر لاس شی

«پوښتنه» اداره

مدرسه په څنګه تخکښی لاړ شی ؟؟؟
یو مختصر او معقول ځواب غواړو .

(۶) «ځواب» حمد الله د دره نوری

که چیری د تعلیمی پروګرام سره سم یو اخلاقی او عملی پروګرام هم په مدرسه کښې په لازمی صورت مقرر او ورسره سم ټول افراد د روز ل شی شک نشته چه د مدرسی محبوبیت به د هر چا په زړه کښې راسخ د ملت او حکومت د دوړ ګانو سره په موفق کارو کړی شی چه د د مدرسی عین پیشرفت دی .

(۷) «ځواب» سید غریب د دوهم ټولګي شاګرد

زما په خیال د مدرسی د تخکښی دپاره د ضرور ده چه ټول منسوبین د دی مدرسی د پاکی نیت خاوندان او ایمانا او وجداناً د مدرسی د خیر د پاره کار وکړی

(۸) «ځواب» شمس الاسلام «شمس»

د مدرسی د پرمخ تګ د پاره د ضرور دی چه د مدرسی ټول منسوبین او ل خپل نقصانات و پیژنی او بیائی په لری کولو کښې عملی اقدامات وکړی چه د خلکو په نظر کښې محبوبیت پیدا شی .

(۹) «ځواب» مولوی محمد ایاز

مدرسه په هله تخکښی لاړه شی چه د دی په یو فکر او پاک زړه او صاف نیت په کلک عزم او په پوره محبت بی د خود نمائی د مدرسی د ترقی د پاره لیاری او چاری و سنجوی او عملاً هغی ته اقدام وکړی .

(۸ د ده عمر او حیات ۱ – قواره ۵)

(c) ketabton.com: The Digital Library

« خبرونه »

په ۲۸/۸/۳۷ تاریخ د نجم المدارس په لوی میدان کښی د مدرسی د منسوبینو لخوا د ملا حضرتخان د ریاست لاندې یو با حرارته انجمن جوړ شوی و او په دی مجلس کښی اول افتتاح ملا محمد اسمعیل د خو آیتونو په لوستلو وکړه او بیا د غه کسانو د (خو مره ووتنگه علماء ؟؟؟) د اقتراح ترعنوان لاندی ۱ ملا محمود ۲ ملا احمد الله ۳ ملا فیض محمد ۴ ملا عبد الودود ۵ ملا سلطان عزیز ۶ ملا معراج الدین ۷ ملا حبیب الرحمن ۸ ملا محمد نعیم د مدرسی شاگردانو ۹ مولوی شمس الرحمن صاحب ۱۰ مولوی رحمگل صاحب د مدرسی مدرسینو ښی موثری وینا وی وکړی. بیا سعید افغانی « د مدرسی مدیر ددوی په وینا و باندی تبصره په ضمن کښی وویل کی مونږ د غه خبری ته ملتفت شو چه خو مره ووتنگه علماء !!! او په دغه متعلق ښه غور وکړو امید دی چه زمونږ د مسئولیت د برداشت د پاره به ښه افکار په لاس راشی. د هر قوم د ترقی او تعالی د پاره اول د ځان پیژندل ضرور دی او په د غه ضمن کښی د خپلو نواقصو اصلاح د نورو په افکار و موثر واقع کیږی د مجلس په آخر کښی د وطن د دوامی او ترقی د پاره تولو په گډه دعا وکړه او په د غه لیار کښی د توفیق آرزو ښکاره کړه

« اعلان »

مونږ غواړو چه د نجم الدین اخند زاده صاحب ستر مجاهد د سوانحو په حقله څه و لیکو کرچا ته د ده د ژوند انه د حالاتو او د ده د غزا گانو او د ده د ماذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وی هیله کو چه په دغه لیار کښی مونږ سره معاونت وکړی

« تدبیر او مشوره »

گل محمد (عارفی) د اتم ټولگی شاگرد

د امنلی شوی خبره ده چه بشر یو اجتماعی ژوند لری او په انفرادی ډول سره د خپل ژوند احتیاجات نه شی پوره کولی د اجتماعی ژوند د سر ته رسولو د پاره تدبیر او مشوره پوره کومک او همکاری کوی کوم کار چه د تدبیر او مشوری په ذریعه سره کیږی دی کښی شک نشته چه ډیر مفید او گټهور ثابتیږی نن کړ دد نیا خلک لوړه د ملارجو ته رسیدلی او د ژوند د رسانی د پاره ئی راز راز وسائل برابر کړی دا ټول د تدبیر او مشوری محصول دی. د اسلام مقدس دین هم د تدبیر او مشوری په ټو لو کارونو د انجا مولو د پاره امر کوی. د تدبیر او مشوری نه په کار اخستل کیږی په تیره بیا د دنیا د مهمو و اقعا تو د حل او فیصلی د پاره. مگر د مدبرو او مشاورو خلکو پیژندل هم ضرور دی مدبر دی باید هغه سړی وی چه د ژوند د حالاتو نه خبر د شخصیت پرستی او عنعنا تو نه بهر د اجتماعی افکار و خاوندی وی صحیح تدبیر لکه د دیوال کلک تادو او بنسټ دی کړ د دیوال تادو او بنسټ کلک شی بی له کښی شک نشته چه دیوال هم کلک راځی او په نتیجه کښی د ډیرو کلو د پاره دوام کوی همدغسی په هر عمل او هر کار کښی چه صحیح تدبیر وشی هغه کار سر ته رسیدلی او گټهوری استفادی ورځنی لاس ته راځی.

« د لمری مخ پاتی »

او بیش او حرکت موجود و چه په یو ځای نشو پاتی کیدلی ده هر چیر ته د خلکو په افکار و کښی درسی تحول قایم کړی چه تر نن هم هغه تحول د خلکو په ما بین کښی یاد او د قدر وړ دی ده په ځان باندی ډیر خلک د ښو اخلاقو په وجه عاشقان کړی و د ده د حقانیت د اثبات د پاره دا کافی ده چه د ی تولو پوهو علماء و منلی و او د ده حرکات ئی د اسلام د دین پر اساس موافق گڼل

« دلوړ لری »

۴ هر څوک په خپله اندازه مسئولیت لری. په پای کښی د خدای د ج ځنی د خپلو پوهانو نیاره نور موفقیت هم غواړم.

« صبر او حوصله »

محبوب الهی (خلاص) د اتم ټولگی شاگرد

صبر او حوصله د هر مرض د پاره مجرب دوا ده باید په هر کار کښی د صبر او حوصلی نه کار واخستل شی ځکه چه انسان د حیات په صحنه کښی د ډیرو سختیو او مشکلاتو سره مخامخ کیږی نو که په درسی وخت کښی د صبر او حوصلی نه استفاده ونکړی شی د ژوندانه تولی خواوی به ئی په خفگان او نا کامی ملوثی شی انسان هلته خپل اصلی هدف او مقصد ته رسیدلی شی چه په هر کار کښی د ډیر صبر او حوصلی او متانت نه کار واخلی او همیش د غه مفکوره د ځان د پاره لیار و گرځوی پس د هغی بیا کیدای شی چه په ډیره اسانتیو گرد کارونو نیاره د عمل په میدان کښی لوړ قدمونه واخلی نو لازمه ده چه د محیط د عمومی افرادو کارونه د صبر او حوصلی نه ډک وی

« د النجم پاڼه »

آسف

د غه اخبار چه د النجم په سپیڅلی نامه باندی شهرت موندلی دا د هغه قوی افکار و محصول دی چه د دی په نه لوراځی مونږ ته د ذهنی تقویی نیاره مفید او گټهور واقع شی بلکه دا په د ټول عالم اسلام بالخصوص بیا د افغان ملت نیاره کوم چه دا و قعاً د نجات لیاری حیاری دی وښیئی او دا ځکه چه دا اخبار د هغه متینی ارادی او پاک ضمیر پلوشی دی چه په رښتیا په ډول سره د بشر د سعادت په لیار د ر نا اچوی او خلک خپلو نقیصو ته متوجه کوی هو دا په دی عقیده لرم کړ دا اخبار تقویه کیږی نو په آینده کښی به لر ده څخه پوره نتائج په لاس راشی او دا ځکه چه لر یوی خوا به د متعلمینو په افکار و کښی صحیح نهضت پیدا او د بلی خوا به کوم چه د علماؤ قلمی مسئولیت دی پوره ته شی بلی دا هغه پاڼه ده چه ټولو خلکو ته د اتفاق او ورور ولی درس ورکوی او خلک په دی پوهوی چه په هر ډول کښی وحدت او یو والی ته په بیزه ډول تحسس کیږی او دا هغه بی غرضه جریده چه په خلکو کښی د همکاری درد پیدا کوی او خلک د دغه جریدی اهمیت او مزایا و پوهوی او دیته خلک مجبور کړی چه په تحسن رغبت لرنه کښی باید د مخ ته راشی مونږ د مسلا د دی او متقاما تو نه هیله لرو چه د دی اخبار په د کی پیژندلو د پاره امداد وکړی تر څو د خلکو د خبر تیاره زمینه په لاس راشی ددی اخبار نه قوی امید دی چه خلک به دی پوه کړی چه د وطن د ترقی نیاره ۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

روه ورځنۍ پاڼه

چلونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرت خان» د دوم ټولګی شاګرد
اداره په هډه کښې
پته «ننګرهار نجم المدارس»

بې د رخصتی د ورځو هره
چارشنبه نشریږی

«اخبار د مدرسې جریانات بښې او
اجتماعی، دینی، تربیوی خپروی کوی
«رهبر»
د رهبر په متعلق ژوره مطالعه په کار ده کوم
چه مونږ د رهبر خیال کوو باید مطلب ته ور سوی

ګڼه (۶) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د قوس (۵) (۱) کال

(۳) «دده هویت قوم او نسب» «سعید افغانی»
اصلی او فرعی مسکن او ځایونه ئې

ملا نجم الدین اخند زاده صاحب په قوم کاکړ او په ملیت افغان
دی په اصل کښې د جنوبی د شلګرد علاقې نه دی او هم هغلته دده
نیکونه او پلرونه تیر شوی. دی بیا د تحصیل او زده کړې په وخت
کښې د جنوبی نه مخ په مشرقی ننګرهار را روان شوی په ننګرهار
کښې ځای په ځای دیره شوی او تحصیل ئې کړی دی د تحصیل د
پاره افریدو ته هم تلی پیښور او صوابی کښې هم اوسیدلی دی
ده د تحصیل په وخت کښې هم څه موده هډه کښې تیره کړې ده
دی د تحصیل نه وروسته مخ په خپل وطن افغانستان روان
شوی او په هډه کښې استقامت اختیار کړی ؤ لکه څنګه چه مو
ویلی د ځینې سیاسی معاذیرو په وجه کابل ته غوښتل شوی ؤ
د کابل په ښار تندورسازی کښې اوسیدلی او بیا د کابل نه مخ
په ننګرهار تلی او د مهمندو په علاقه په جرو بې، او چم کنډ کښې
استوګنه کړې ده په ننګرهار کښې په دود د تو کښې څه موده تیره
کړې او هلته په فقیر آباد او نور رو د تو او شینوار و کښې ګرځیدلی
په لغمان او سوررود او کامه او خوګیاڼو کښې هم د وعظ
او تبلیغ او یاد تو رو مقاصد و په مطلب تلی دی د ګرمی په وخت
کښې دی به کابل ته هم تلو او هلته به پغمان کښې څه موده
ئې استوګنه کړې ده دی په شمالی کښې د کوه دامان خوا ته
د د اوږد ځو په علاقه کښې اوسیدلی او شاید چه هلته به
د کوه دامان په ځینو ځایونو کښې ګرځیدلی وی مګر دده د
حیات اخری شپې او ورځې د ننګرهار په علاقه د جلال
کوټ نه د دی میله مخ په جنوب هډه کښې تیرې شوې دی
دی شاید په نورو ځایونو کښې هم ګرځیدلی او یا اوسیدلی
وی مګر مونږ نه دی اوریدلی نو ځکه د لیکلو جرئت نه کوو

«دده تحصیل او علم»
خلکی معمول چه د دی د تحصیل د پاره زیات ګرځیدلی او په هر
ځایونو کښې اوسیدلی دی ولې چه اخند زاده صاحب د پیروه په
او ښه معقول عالم شوی ؤ په تفسیر، او حدیث، قرائت،
صرف، او نحو، او فقه، او اصول، او معانی، منطق، او
هیئت او ریاضی، او حکمت، او میراث، او حساب، او
... نور لری .

«رهبر» «صدیق الله» کلرکی د نهم ټولګی محصل

په دی کښې شک
نشته چه بې د رهبر نه هیڅ کار
نه شی کیدی هو: هر کاروان سا
روان غواړی او هر کار ته یو پوه
صادق لیار ښونکی په کار دی مګر څه
نګه رهبر؟ زما عقیده د ده چه په
دغه متعلق ډیر غور او دقت ضرور
دی. هو د اخبره د پام لرنې ده چه
ایا هر سړی د قوم او ملت رهنما کیدای
شی؟ ایا هغه مهمه وظیفه چه د رهنما
او رهبر په اوګه پرته ده هر سړی ئې
اجراء کولی شی او که یه خصوصاً په دا
وخت کښې چه هر سړی نا ری وهی چه زه
پوه یم هو ته هم پوه ئې هغه هم پوه دی
نه هم لیک او قلم لرم یو پوه رهنما بل
کیږم قوم او ملت ته خدمت کوم د خلکو
دپاره د رهنمائی وظیفه اجرا کوم خلک
باید زما په خط مشی روان شی او دا هم ده
چه په یو خلکو په سپین لباس او په
سپینو جامو کښې خپل ځان د ملا او رهنما
په حیث معرفی کړی دی هغه بل په لاس
بکس او عصری جامو کښې ځان ته ډاکټر
څه چه ځان د پو ر و فیص نه هم پورته
ګڼی لافی شافی او چابکی ئې هم ډیره
ده نو خلکو ته او س څه په کار دی د
دا په کار دی چه پوره غور او دقت
وشی تش د خولې په ویلو رهنما او نړیته
نه لی شی بلکه د عمل په میدان کښې ورته
ښه ځیر شی ترڅو چه د هغه په قول او عمل
او طرافو باندی پوه شی او د معلومه کړی
چه دهغه عملی رویه د قوم او تیرسن د هغه
ګټه رو تا دون د جامعی او د جامعی افرادو
ته څرنګه ده؟ د هغه کار د دائی باید و
شی چه دی څه کوی او هدف او نصب
العین ئې څه شی دی؟ خپل بانا دی توندی
«باقی په دوهم مخ کښې»

«پوښتنه» «اداره»
مدرسه به څنګه مخکښې
لاړه شی؟؟؟ یو مختصر
او معقول ځواب غواړو.

(۱۰) - ځواب - «هیم کاکړ»
زما په فکر د مدرسې د پرمختګ
لپاره درسی پوښی ضرور دی
چه د مدرسې د علماؤ او د لویو
خلکو په افکارو کښې پورلی
پیدا کړی او دا کار د یو اخبار
یا مجلې په ذریعه تکمیلیدی نو
کله چه مدرسې ته ددی دوه
شیانو امتیاز ورکړل شی مدرسه
به ترقی وکړی.

(۱۱) - ځواب - «فیض محمد د نهم ټولګی شاګرد»
زما په عقیده د
مدرسې د ترقی لپاره د ټولو نه
مخکښې باید د مدرسې احتیاجات
پوره شی نو ددی د پاره د مدرسې
اصلی او فرعی احتیاجات سنجول
په کار دی.

(۱۲) - ځواب - «حضرت خان» د دولسم ټولګی محصل
د مدرسې تلو لپاره
زما خیال دا دی چه د مدرسې د پوه
منسوبینو ترمنځ باید حسن ظن تقویه
او کوم د اره و اره تا ثرات چه کله ناکله
د انسانی نقیصو له مخې ترمنځ ورځ
کیږی د هغی نه سو تیر او د نړه لرې کړی
ئې د نشت والی په مرتبه کښې
وشمیرل یعنی ور و ور و خپروبیې
خوهیخ ونه ګرځی او د غهتو خبرو
دپاره موقع ورنکړی شی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

« سنجش »

عبدالودود « د رفیق »

دمستقره خبره ده چه سنجش په هره خبره او دنیا د بیا دیو کار او خدمت په وخت کښی چه دمجامعی د ارتقا په باره مد نظر شوی وی یو مهم او ضروری امر دی او دا ځکه چه ټول بشر په ژوندانه چاروکښی د هر وخت په باره بیلا بیل جدا ګانه کار و نه لری او په د نګار نګ خبرو سره مخامخ کیږی دلته باید دی خبری ته مونږ ډیر ملتفت شو او ورته سنه فکر وکړو چه ایا کوم هغه خبری او دنیا چه د خپل سوچ او سنجش د پاره ی نه وی بلکه محض د توتی په څیر غږیدل وی بی نتیجی ثابتیږی او د اصل مقصد او مرام نه ځکه چه ابا او کنا ره لیدل کیږی همدا رنګه یو وخت کښی کوم کار او خدمت د بیش آمد او د روستی مشکلاتو د حل په باره د خپل ځان سره قوی افکار او سنجیده بیاری نه وی ساتلی او نه بیا ده چه داد بلی ورځی د پاره نه دی د بس مانی موجب ګرځی او بالاخره د خجالت په لویو لند و او د شرمنده ګی په صحنه کښی غورځیږی نو باید د دی ونډی هو کله چه انسان په دنیا کښی د ی خبری ته اړ او محتاج دی نو ا و مرو باید مونږ ته د سی قوی غږی و لیهو و او د ریښتینی څه وکړو چه ښه پوه او د انا خلک وی او د موجوده طبقی د ټولو حالاتو نه خبر او په خپل ښه او بد ګاه او مخکښی او وروسته ته پوره پام ورنه کوی د خپلی و بنیاد تا ثیراتو په باره او د کار ښه نتیجه د خپل ځان سره ساتی تردی چه د ده او ضاع او حرکات ناسته او ولاړه په ټک او ټک تول او د روز مره حالاتو سره موافق او برابر وی که د سی وشی نو بیا شم چه دا به د بشر د دامی او هوسائی لو یه وسیله او پا نګه وی ولی د وی یو ورځی د خپل ځان د خیر او بهبود په اړه نو وی بلکه نور د ګړی هم د ده د ښه په لوره مه کښی په حقایقو او رسا او پوهوی او ورته د خپل ژوندون په مخکښ د رسونه ښیی ان په دنیا کښی هغه مملکتونه چه په خپل مرام کښی کامیاب او وړاندی تللی دا بل څه موجب نه ده بلکه محض همدغه د خپل سنجش او فکر نتیجی دی چه د ډلو ډلو ترقی خاوندان او په لوړه مرتبه کښی ستر مقام ته ورسیدل .

« ادا ره »

دسلام د دین اساس تعلیم او سنبود نه د سنجش د پاره د پوره کفایت اندازه لری که مونږ وکړی شو چه د خپل اسلام د رهبر سنبود نی او د دیه د سنجش په متعلق د نظر لاندی ولرو او د مرو به په لوړو مقاصد و کامیاب او بریالی شو .

« د پیژند نه »

معراج الدین « د جمیلی »
د اتمر ټولګی محصل

پیژند نه د انسانانو په مابین کښی ډیر د اهمیت ور شی دی ځکه چه د پیژندنی په سبب سره د انزمنا فع لاس ته راځی انسانیت تقویه کوی او انسانی روابط محکموی انسان ته خیراو شر ورښیی ډیر ترته پیژند نه سری ته زیاته مفیده ده او په ټول مهلکاتو او موذیاتو نه ورته نجات ورکوی تعارف انسان له د ښی صحی صافی روښانی لاری په طرف بلنه کوی د یو څه پیژند نه او د یو چا معلومول حقایق روښانوی او هر سړی د ژوند ته په ځوند او مزایا و پوهوی که د یوه مملکت د یوه بل مملکت سره پیژند نه نه وی نو د غه مملکت به بی ترقی او د دنیا په صحنه کښی پس او ناکام پاتی وی نو پیژند نه خاصه د ترقی او کامیابی سبب دی .

« ادا ره »

زمونږ مطلب د پیژندنی د پاره دا دی چه خلک باید و پیژندل شی او د هر چا نه د هغه د ذهنیت او لیاقت په اندازه کار و اخستل شی دا هم ښنده چه باید هر څه و پیژنو نه چه

چیرته د دوا په ځای زهر نوش و جان شی .

« خو مره او ځنګه علما ؟ » « سعید الله ثناء »

ګرانو ملګرو غواړم چه خومره او څنګه علما ؟ د اقتراح په هول لکه چه په انجمن کښی څینو و ځیره د النجم په اخبار کښی هم و څیړل شی مګر د دی لپاره چه د اخبار یو مختصر قلمی اخبار دی غواړی چه مختصر او ښی مضامین نشر کړی نو بهتره ده چه د دغی پوښتنی ځواب د پاره ښه سنجیده او مختصر ځواب و لیکل شی ډیر و یل او لیکل چه معنی ونه لری څه فایده کوی ؟ مونږ غواړو چه د ملګرو افکار د کښی اوی او د یلتنی سره آشنا کړو نو کړ د غه مهم مطلب د پاره د مفاهمی په برکت چیرته د اسی حقیقت روښانه او ومنل شی چه مونږ د ومره او د اسی علماؤ ته ضرورت لرو دا په زمونږ سعادت وی ځکه شاید په د غه سلسله کښی خلک حقانی علماؤ خپل خیرخواه او رهبر و پیژنی . او مقتدائی ونه کړی .

« اعلان »

مونږ غواړو چه د نجم الدین اخند زاده صاحب د سوانح په حقله څه ولیکو که چاته د ده د ژوند انه د حالاتو اندازه د مانو نو او ده د ځینو کانو او یادونه د مخلصانو په متعلق څو ق معلومات وی هیله کوو چه په دغه باره کښی مونږ سره معاونت وکړی .

« دلمړی مخ پاتی »

او کړه نه غرض ئی خپل وطن او قوم ته کار کول دی بیا په دغه نظر یه باید د رهنما او لار ښود نی مقام هغه چا ته ورکړی شی چه هغه حقیقتا خپل خیر د ټولنی په خیر کښی لټوی کار او عمل حس او حرکت ئی ځان او خلکو ته خیر لو ګټه رسول وی په سپین لباس او متقی خبره او یا په بل عبارة په نفس چابکی باندی غولیدل د نا پوهو کار بلل کیږی باید رهنما و پیژنو او په رهبری ئی سره ئی د ونیسو .

« ادا ره »

بی ځایه شکونه هم د رهبر په متعلق غلط دی او د مشکو خلکو نه څه نه پوره کیږی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

د ده ورځنی پاڼه

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «   » د دولسم ټولګي شاګرد
اداره په هډه کښي
پته «د ننګرهار نجم المدارس»

بې درخصتي د ورځو هره
چارشنبه نشریږي

«اخبار د مدرسي جریانات بني او
اجتماعي، دیني، تربیوي خپروني کوي
«مسئول»
هغه خلک مسئول دي چه کار ئي د دوی کړی
بې وا که خلک که دعا هم نه کوي بنه نه کوي

ګڼه (۷) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د قوس (۱۲) د (۱) کال

(۴) «د ده علم او تحصیل» «سعید افغاني»

په علوم کښي ئي ښه قوی لاس درلوده د ښتیا
د ده هغه کتابخانی نه چه اوس د نجم المدارس
په لاس کښي ده معلومیږي چه دی ښه عمیق عالم
او د مطالعی شائق و دوئي چه اخند زاده صاحب به
دعلماؤ سره په علمي بحثو نه کول ده به همیش د
علم پاره دعمل اندازه کتله د ده استاذان هم
خلک ښه یادوی د ده د استاذانو په سلسله کښي
د سرشاهی نه چه سړی مخ په پورته ځي یوه هدیره
ده د هغی ځای خلک یو قبر ښیي وائي د اداخند
زاده صاحب استاذ تیرشوی او په ښه صالح
شخص ئي خلک یادوی وائي ملا نجم الدین اخند
زاده صاحب ده زیارت ته راتللو د ده
استاذان په ننګرهار او سرحداتو او صوات
او پینبور او شاید نورو ځایونو کښي هم
تیرشوی وی کوم وخت چه دی د علم قال نه
مخ په علم حال توجه برابروی د او وخت د ده
یوه بله دوره شروع کیږی د ا په تور اتر
ثابته ده چه اخندزاده صاحب د صوات صاحب
نه په حیات کښي د قادری شریفي طریقه وکړه
او په دغه طریقه کښي تر ډیره درسونه کامل
کړه او د ماذونی مرتبي ته ورسید ده په
صوات کښي ډیر وظایف کړي او د صوات
صاحب په نزد نهایت منلی و که څه هم زموږ په
ده او د صوات صاحب په هغه وخت کښي
د کرامت زیاتی قیصی شته مګر موږ د ومره
پوهیږو چه دغه دوره جنابان با تقوی
او په مینه ئي تیرشوی عقیده او پر ...
... او وظایفو ... تاثیرات
شته دی مګر نه غواړم چه د قیصو د طبع باندي
یادکړو وائي ملا نجم الدین اخند زاده
صاحب په خلکو ... طریقي ماذون
و مګر ده په خلکو تر یو اندازی د قادریه طریقي
اجازه ورکوله . نوری

«د تحول» «همیم کاکړ»
په ممکناتو کښي د   د نهم ټولګي شاګرد
قدرت د تحول او تطور کارخانی راچالانی
دی . آن په ټولو ممکناتو کښي تغیرات او
تبدلات پیدا کیږي . څوک پیدا که
څوک فنا که . چا تر د خلکو او اجتماع د
اصلاح لپاره رنګ رنګ مصلح دردونه او
فکرونه عطا کا . چا تر د بشر د هلاک او فساد
لپاره مهلک او فاسد فکرونه ورکا . په دغه
مفکورو کښي بیا ځیني کامیاب او ځیني ناکام
کا . ځیني د شخصي او یا اجتماعي خدمت پیاو
ډیر لوړ او پایو ته ورسوی . کله هم دا بیا
درسي تبیت کړي چه د خاورو سره ئي برابر
کړي . چا ته غټ غټ کارونه په غاړه
کړي او چا ته واړه واړه . غټو باندي
غټ مسئولیتونه او وړو باندي واړه
مسئولیتونه . په خلکو کښي کله درسي
تحول پیدا شي چه د ماتوسیت مرتبي ته
نژدی شي او کله بیا ورور او بیرته مخ
په لوړتیا روان وی او د ډیر او امید او نور
مرکز شي او درسي نور . خو په هر تقدیر
سره د قدرت او قادریت دغه تحولات
دی چه بشر د ناقص فکر د معلوماتو او د دوی
په دی خبره چه یو لوی مقتدر شته د قانع
کولو لپاره چالانی دی . په دغو ټولو
تحولاتو کښي که فکر وکړو شي د بشر لپاره
یو ننګ تربیت او تعلیم دی چه بشر په
دغه لیاری سره لوړو منازلو ته رسیږي
تحول د یوی خوا د قدرت خیال پیدا کوی
او د بلی خوا نه د کار کول او عدم مایوسیت
او قوی عزم او ثبات لپاره مهم درس دی
او همدا رنګه که د دغه تحولاتو کښي فکر وکړی
شي د بشر لپاره د عبرت یوه لویه مجموعه
د پاڼي په دوهم مخ کښي «

«پوښتنه» «د اداره»
مدرسه به څنګه مخکښي لاړه شي؟؟؟
یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

۱۳ - ځواب - عبدالرزاق
«آسف»
مدرسه به هغه مخ په وړاندی
لاړه شي چه د مدرسي ټول افراد
دخپل مسلک په رېښتیا تو قوی روان
شي او ورته بد بینه نشي .

(۱۴) «ځواب» عبدالرحیم
د نهم ټولګي زده
زما په خیال د مدرسي کوشکی
ډیر مخ تګ د پاره د ضرورت ده
چه د مدرسي ټول منسوبین د
مدرسي قوانینو او اصول په ډیر
شوق او ذوق سره عملی کړی
او هیڅ یوئي بیګار او بیځی
ونه ګڼي تر څو د خلکو په سترګو
کښي ښه او ورته راغب شي.

(۱۵) «ځواب» «سلطان عزیز»
زما په خیال د مدرسي د اتم ټولګي زده
ډیر مخ تګ د پاره د عامی او خاصي کوشکي
طبقی سره رابطه او د یو ځای
پراخوالی خورا مهم
څیزونه بلل کیږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

« تربیه » سید محی الدین

د ځینو معلومه «علوی» د تیر توکی نږده کوښکی

رومثلا نده خبره ده چه هیڅ عمل او فعل په تربیې او ښوونې څخه لاس ته نه راځی حکمه الهی قانون به دی جاری شوی دی چه همیش ئې د لبشر تربیه د پیغمبرانو په واسطه کړی ده تر څو لبشر د هر راز مشکلاتو نه مصئون او د صلاح او فلاح سره مخامخ شی . زموږ هدف او مرام به نو موړی موضوع کښی دا دی چه تربیه چون امر ضرورئ او د واجباتو نه شمیرل کیږی نو اول فالاول باید تربیه د عصر په مقتضیاتو کښی پوره دخل او شتراک ولری ځکه تربیه که د عصر حاضر د ریجا باتو سره مخالف او متضاد وی نو د مربی سعیه او کوښښ بی ځایه مصرف او بالآخر کوم مثمره نتیجه به لاس ته نه شی راوستلی که موږه د سماوی قانون ته متوجه شو نو الله پاک سره د کمال قدرت نه د عصر د ریجاباتو پوره مراعات کړی دی او هر وخت ئې د خلکو د طبیعت سره سمی تجربی نسخې په عمل راچولی دی کله چه مرض په سخت شوی هلته ئې قوی نسخه او کله چه مرض مخ په ضعف راغلی په هغه مناسب ئې نسخه په کار اچولی ده موږ باید د قدرت د تربیې نه استفاده وکړو قدرت کوم وخت چه بشر ماشوم ئې هلته مناسب ئې دوړه وکتوب سره تربیه کړی بیا کله چه انسان مرتبې د رشد ته ورسیږی نو د رشد د حالت سره سم تربیه لیدل کیږی خلاصه دا چه الله پاک د عصر د مقتضی سره سم او د مرض د قوت او ضعف او د انسان د طبیعت او حالت سره موافق نسخې په کار اچولی نو موږ هم باید په غور او ساس د تربیې ځای وساتو . او دوم باید چه په تربیه کښی اخلاقی جنبې تربیوه موقع ورکړه شی او ښه اخلاق او بد اخلاق باید وسنجول شی چه ښه اخلاق کوم او نابود اخلاق کوم دی زما په عقیده ښه اخلاق هغه دی چه د شریعت د پاکی ځای ...

۳

نه
او برابر چو کاڼه بهرنه وی ځکه په شریعت کښی د الله (ج) او د رسول (ص) گټور ارشادات شته او دی کښی شک نشته چه کوم اخلاق چه په غیره اواره جاده او مستقیم چو کاڼه کښی داخل او برابر وی هغه د خلکو په گټه تمامیږی که لبشر دقت وکړی بی د تعصب [illegible] نه هر یو به او ... [illegible] او دریم درجه د تربیې په پاک او سپیځلی صحنه کښی مد اما د عملی او فعلی تقوی نظریات په کار او رچول شی او تقوی هم باید وپیژنو تقوی ځان ساتل دی د نا وړه اعمالو او خویونو څخه او تشبث کول دی په حمیده خویونو او عمالو د تربیې باندی [illegible] انسان باید د عقل د اشیاء نه درس واخلی تر څو ښه او بد خویونه او عملونه ورته څرګند شی او په دی پوه شی چه کوم د عمل [illegible] او کوم د ترک وړدی د دغه د حق سپیځلی په فیصل کلام ښه روښانه شوی دی . وما آتاکم الرسول فخذوه وما نهاکم عنه فانتهوا =

« دلمړی مخ پاتی »

غنی د فقیر نه او روغ د ناروغ نه او بالعکس او ښځه او ګوړ او ړند ونه د صحیحو خلکو او بالعکس او غټو مسئو لیتونو والا د واړه مسئولیتونو والا د څخه او د دا سی نور چه په دغه رنګه تحول سره دیوی خو را نه عاطفه او مهربانۍ رحمی پیدا کیږی او د بلې خوا نه د هر مهربانۍ خاطر فکر پیدا لو تاثیر پیدا کوی په دغه موضوع کښی که هر څو مره کتابونه ولیکل شی بس دی لکن دا هم باید وویل شی چه که هر څو مسلمان او غیر مسلمان چه د عبرت په سترګه د غه تولو کائناتو او د دوی تحول او تطور تغیر او تبدیل ته په عمیق نظر سره وګوری نو حتمی به پوه شی او دوی چه ربنا ما خلقت هذا باطلا سبحانک فقنا عذاب النار .

(۱) « اقتراح » « سلطان عزیز » د اتمر توکی نږه لوکی

د موضوع دوه جز نه ده

غوا ړم چه په دوو د اجزاوو باندی څه نا څه رڼا واچوم د لمړی جزء په متعلق چه څه ګډ علماء دی وایم د داسی علماء چه د اسلام د ارتقاع او د تقا او د وطن د په مقابل د شخصی اغراضو نه تیر او همیشه د حقایق د ما هو الحق او ابطال د ما هو الباطل په حقله زیار و باسی . د داسی علماء چه د حق په مقابل کښی د ضرورت په وخت کښی تر بیر او مشوره او غوړی د خپل سر او مال څخه لاس اخلی . د داسی علماء چه د خلکو په زړونو کښی ځای لری او په صداقت او امانت موصوف د عامی خیر خوا هی پلوی او طرفداری کوی . د داسی علماء چه د اسلام د ترقی د پاره ځان هر رنګ تکلیف ته ورکولی شی د داسی علماء چه د پوره حوصلې او صبر خاوندان د پخوا نیو صلی ... د کارنامو څخه د خپل اطمینان کار اخلی . د داسی علماء چه د فصاحت او بلاغت مراعات کوی د عامی او خاصی طبقې په رو په پوره [illegible] سره رفتار کوی . د داسی علماء چه نورو ته د ښو پیار ښیی او په خپله ئې هم عملی کوی . محض غریب او ... د لوی ند امت او غټی عذاب موجب ګڼی . د داسی علماء چه په ژبه او لاس او ... بلکه په ټولو اندامو باندی د نړۍ د کومی ... په صداقت او ښتینی سره خدمت کول ... او پیغور نه بولی . د داسی علماء چه ... د تحریر او تقریر په ثمره بار د محیط په ټولو اوضاعو او باخبر وی . د داسی علماء ... خیر د جامعې په خیر کښی وینی او خپله ترقی د جامعې د لوړتیا په ضمن کښی لټوی . د څو مره علاو د پاره زما ځیا ... [illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

اوه ورځنی پاڼه

بې د رخصتی د ورځو هره

چارشنبه نشریږی

چلونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر

مرستیال محمد خان «ددولسم ټولګی شاګرد»

اداره په هډه کښې

پته «ننګرهار نجم المدارس»

دا اخبار د مدرسې چې پاڼات بشپې او اجتماعی، دینی، تربیوی، خبروني کوی

«امید ونه» «سعید افغانی»

دا ونی کیدای شی چه اول امید و نه دی پوره شی دومره ده چه ښه نیت او معقوله مجاهده په کار ده

ګڼه (۸) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د قوس (۱۹) (۱) کال

(۵) «دده تحصیل او علم او تصوف» «سعید افغانی»

هغه ی صاحب عالم و مګر داسې عالم نه چه علم ئې د عمل سره نه برابریده او یا د سر ښته توب نه بدئی کار اخستلو او یا د کبر او غرور نه د ک عالم او یا دا چه دده علم د رواجو او خرافاتو تولوه مجموعه و او یا خدای ناکړه چه ده به دین د دنیا د پاره وسیله ګرځولی وی دی یو حقانی عالم و ده د اسلام دین پېژندلو دی په دې خبره پوهیده چه خلکو کښې باید د محبت او مودت اساس قایم شی دی د یا کار صوفی نه و او نه دلوېځ او موسمی طرفدار و دی یو اجتماعی شخصیت و ده هیش د نا وړه رسم او رواج سره مجادله کړی خلک ئې د بې کاری او تنبلی نه منع کول.

«مصلح او مجاهد» «سعید افغانی»

دوئی نجم الدین اخند زاده صاحب به د علماؤ سره زیات محبت کولو او ښه عالم به ئې زیات خوښوی د هغه وخت علماؤ به ده پاندی د علمیت اعتراض نه کړی و علماؤ دده نه به لویو لویو تنا بو او علومو به تاریکو باریکه مسا ئلو کښې پوښتنې کړی مګر ده سره د علمیت اندازه قوی وه د علماؤ د پوښتنو د پاره ئې ښه ځوابونه ورکړی دی د علماؤ په نزد ښه جید عالم ثابت شوی و نو ځکه ئې دی د دین د وقت او د دین د حما ئی د پاره د عصر لوی نابغه شخصیت لیدلو ده علمائ ته به ډیر کول او علماؤ ته ئې د عمل درس ورکولو وئی نجم الدین اخند زاده صاحب به طالبانو ته هر کال په سلها و روپئی جوړه ولې او د بخشش په ډول به ئې ورکوی ده د علماؤ د پاره خوړی او پګړی پیدا کولی او د بخشش په قسم به ئې ور کولی د نجم الدین اخند زاده صاحب علمی بحثونه علمی موعظې او خطابې هنی با تا ثیره یادیږی ده خلکو ته د کونج او زاوئې درس نه دی ور کړی ده خلکو ته د دنیا پریښودلو نه ده ظاهره کړی چه خلک دی دنیا ترک او کار دی نه کوی دی پدی خبره پوهیده چه د دنیا منفعت هم د دی د پاره دی چه باید مسلمان د دنیا محبت اندازه و پیژنی د دې چه د دنیا محبت په وجه د خلکو حقوق تلف د رحم او عاطفی خیال و نه ساتی د داسی دنیا نه چه هرج مرج پیدا شی د جنګ او قتل او قتال موجب وګرځی او داسی نه چه خلک په دنیا غره شی خپل خالق هیر کړی او د بلی ورځې غمه ور سره نه وی او کړنه دنیا د دی د پاره چه د ځان او د خلکو د خدمت او رفاهیت په مقصد وی بده نه بلکه پیدا کول ئې ثواب دی، نجم الدین اخند زاده صاحب حقیقی عالم و په دې خبره ښه پوهیده چه خنګه علما ؟ ؟ ؟ دی په دې پوه و چه د خلکو د اصلاح د پاره څنګه علم په کار دی ده ښه د ملاحظه وو چه د وخت او زمان مراعات شته دی ده علماء په ځان را ټول کړل خلکو کښې ئې روح پو کړو چه د خلکو ملګرتیا سفه دی چه ده د کار نقشه دده نه پاتی وه او ستر خلکو بدله کړه پر دی پوه نه شول چه اصلی سرعه وی پر دی ښه پوه نه شول چه د نجم الدین اخند زاده صاحب مطلب څه و چا د ا خیال وکړه چه د اخند زاده صاحب سره د تسبو د شمار خیال و خوک به دی عقیده لاړل چه دوی ورکول او ننګر مقصود دی چا دا [illegible] چه ده سره ئې [illegible] د عبا او قبا په کار ده چا سره د اسود پیدا شوه چه څه د ساده خلکو په ... [illegible] لوړ خلاف ... [illegible] او ... په کار دی ځای وه چه چا د ننګر په نامه او چا د مسجد د جوړولو په هنګامه [illegible] او یا د مدرسی د ... په نکاح چا پر دی نا سره چه د قوم او درسی د درسی خیال می دی نارو نا روا ... [illegible] اسلام باندی هم بدګمان کړل خدای خبر چه د داسی جنایا ... [illegible] د پاک خدای په لوی دربار کښې څه ځواب ... [illegible] زاده صاحب په مخلصانو کښې بیا پاک او پوه خلک هم ... [illegible] د خلقو ... [illegible] اندازه پوهېږم شته امید دی چه د هغوی د کار نامو تذکره [illegible] ... پاره ئې هم په ډول ... [illegible]

«د پوښتنه» «اداره»

مدرسه به څنګه مخکښې لاړه شی ؟ ؟ ؟ یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

(۱۶) - ځواب - محمود ددولسم ټولګی محصل

زماپه ګمان د مدرسی د پرمخ تګ قوی عامل همدا دی چه د سږنی تعلیمی کال د پاره چه د «سعید افغانی» له خوا کومه نقشه سنجول شوی د مدرسی د لوړتیا د پاره هغه شروع ترکومی اندازی چه شوی وی ښه او د لوړ د پاره د مدرسی خیال قوی اسباب پیدا چه کړو شی په سږنی کال کښې دغه مطلب ترسره شی.

۱۷ - ځواب - شاه جهان دیوولسم ټولګی زده کوونکی

مدرسه به هله مخکښې لاړه شی چه د مدرسی منسوبین هسی افکار او نظریات ولری چه د خلکو افکار او نظریات خانو ته جلب او متوجه کړی یعنی اجتماعی حس ولری.

۱۸ - ځواب - ګل محمد ... دالسم ټولګی

د مدرسی د ترقی د پاره صحیح طلاب او زده ... او په کار اچول [illegible] ... [illegible] ... دی ...

« خبرونه »

د نائب الحکومه مستیال ښاغلی محمد ظریف
په درسي حال کښې چه د مرافعې قاضي ،
اداري مدير ، د نجم المدارس مدرسی ښوونکي
شاگردان ، او دهلوی ځيني سپين گيري
او خلک حاضر وو په هغه کښی د نجم المدا
رس د مدرسی د نوی عمارة د تادو یاده
ئي کېښود له د نائب الحکومه ښاغلی مستیال
او د مرافعې قاضي په خپلو بیناوو کښی د
اسلامی علومو د مدرسو د انکشاف او په
باب د حکومت پاملرنه ځرگنده کړه مولانا
سعید د مدرسی مدیر د حکومت د (اضافه)
علاقه مندی نه چه د دینی مدارسو سره
ئې لري د خاص ښوله خوا نه رضائیت
ښکاره کړ او وی ویل چه مونږ غواړو
چه د دی مدرسی د شاگردانو د روزنو
په واسطه اسلامي شریعت قوي وساتو

---

۴ لاس په صدقی سره ئی چپ او د ...
لاس په صدقی سره ئی ښی لاس خبردار
نه شی ترڅو ریا ته مفضی نشی چه په
شرک بلل کیږی . اووم هغه څوک
دی چه الله پاک په یوځای نه ځای کی
کښی یاد کړی او سترگی ئی اوښکی
توی کړی یعنی دی د خپل خدای (ج)
د عدم اطاعت څخه په ژړا او هیش
ترې په خوف او ترس کښی دی او وائی.
چه آینده به بدکار نه کوم . د خپل
عمل د اصلاح د پاره د مخکښی شیانو
مراعات زیات ضروري دي ځکه چه
پښتو متل دی چه خپل عمل د لاری
مل دی حقیقت دا دی چه ښه
عمل د ځان توښه ده او د
[illegible] تول سعادت ور
[illegible] تړلی دی .
[illegible] من الله [illegible]

« یوه لنډه موعظه »
(دنبوی حدیث لنډ ترجمه)

محمد عمر د شپږم تولگی محصل

حضرت محمد صلی الله علیه وسلم فرمائی
اوه کسه دی چه په هغه سخته ورځ د جزا کښی
به د خدای د رحمت د سوري لاندی په آرام وي
چه بی له د رحم څخه د راحتیا او راحت بله کومه
وسیله نه پیدا کیږی . اول عادل پادشاه دی
چه د خپل سلطنت په وخت کښی مخرب کسان
د طبیعي او فطرتی وظایفو څخه منع کړي او د رشوت
او نورو ناوړه او ناجائزو کارونو ئی مخ نیوی
کړی وی او ده په وخت کښی د حقانیت او
عدالت او انزوند پورته او د مظلومانو د خوږلی
اه ورکړ او د ولسی مروی او د هر چا د منزلت
په اندازه قدر او مراعات کاوه شی . دوهم
هغه ځوان دی چه د الله پاک په عبادت کښی
بوډا ته او خپل د ځوانی عمر ئی د خدای (ج) په
مینه او محبت کښی تیر کړی وی ځکه چه په داسی
د جوش او حرارت وخت کښی د خدای اطاعت
او د گناهونو څخه ځان ژغورل او د نفس اداره
کول د پیغمبرانو خوئ دی لوساکک وېلی دی
در جوانی توبه کردن شیوهٔ پیغمبریست +
وقت پیری گرگ ظالم میشود پرهیزگار . دریم
هغه څوک دی چه زړه ئی د مسجد پوری تړلی
یعنی دی جسماً که هرځای کښی مگر زړه ئی د
خدای پاک د عبادت ځای سره مربوط او په
دی انتظار کښی وی چه کله به د لمانځه وخت
راشی چه ورته لاړ شم . څلورم هغه دوه سړي
چه دوستی او دښمنی محض د خدای پاک د
رضا لپاره کوی یعنی په دی نیت چه خدای ایر
داسی دوست دی ځکه نو دوستی ور سره
کوم او یا داسی دښمن دی ځکه نو دښمنی ور
سره کوم . په دی کښی شک نشته چه دوستی
چه د خدای د پاره وی هغه به ډیره خوندوره
مزه ناکه او دوام داره وی او هغه دوستی
چه د کوم دنیوی مقصد په غرض وی بی نتیجي او
لنډه واقع کیږی . پنځم هغه سړی دی چه د
غزالی ده ته یوه ښځه چه ښائسته وی [illegible]
او ځائیست وی او دی ورته وائی چه زه د
د الله پاک نه یعنی د نفس خوږ رهش او [illegible]
بلنه قبوله نکړی شپږم هغه څوک دی [illegible]
[illegible] خیرات کوی په خفیه طور سره [illegible]

« اقتراح »

(۲) « حبیب الرحمن »
د شپږم تولگی زده کوونکی

زما په خیال د غه موضوع
ډیره مهمه او ددی د څیړنی په شاوخوا کښی زما
مخکښی زموږ د ټولگی ملگرو ښه بیانات وکړل زه هم
د محض اشتراک لپاره غواړم چه په دی متعلق
کښی څو ناڅه د علماوو کم او کیف بیان کړم زما په
قام فکر سره د ځنگه علماوو ځواب دا دی چه علماء اول
باید خپل ځان اصلاح کړي او بیا د نورو د خیر او
بهبود د پاره کار وکړي او دا ځکه چه دوی ته
وراثه د پیغمبرانو علیهم وېل شوی دی او پیغمبرانو
هر یو په خپل حیات کښی لمړی خپل ځان په تقوی
موصوف کړی او بیا ئی د نورو د ښیګڼی د پاره د خیر او
د بهبود لاری سنجولی دی همیشه ئی په تکلیف
هم ورته رسیدلی سره د هغی هم امر بالمعروف
او نهي عن المنکر ئی کړی دی نو څرنگه چه علماء د هغوی
قایم مقام دی نو دوی ته هم دا باید دی چه د
وظیفه ترسره او انجام کړي ترڅو په دوی باندی
په حقه سره د هغوی د وراثت کلمه صادقه شی
دا خو یوه مهمه وظیفه ده چه دوی ته تر غاړی
شوی نو دوی به هله په دی وظیفه موفق او
کامیاب شی چه دوی په هغه برگزیده کیفیاتو او
حسنه اخلاقو مکیف او موصوف شی چه سیمدا
سماوی په لاره ښوونه او ارشاد د نو باندی اول
په خپله عمل او بیا ئی نورو خلکو ته تلقین کړی
ځکه خدای ناخواسته که یو عالم لا متقی نه دی
قانون نه په پلاه لارښوونی وی هغه نشی کولی چه
دا وظیفه سرته و رسوی او د ځکه چه د غرضی
خپل حیران او د هلاکت په کنده کښی پروت
دی نو بل په څنگه راجگ کړی د هغه علماوو په
حقله چه خپل ځان نه اصلاح کوی او بل ته وائی
الله پاک فرمائي کبر مقتا عند الله ان تقولوا
ما لا تفعلون یعنی په نزد د الله پاک د [illegible] لویه
گناه ده چه [illegible]
[illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

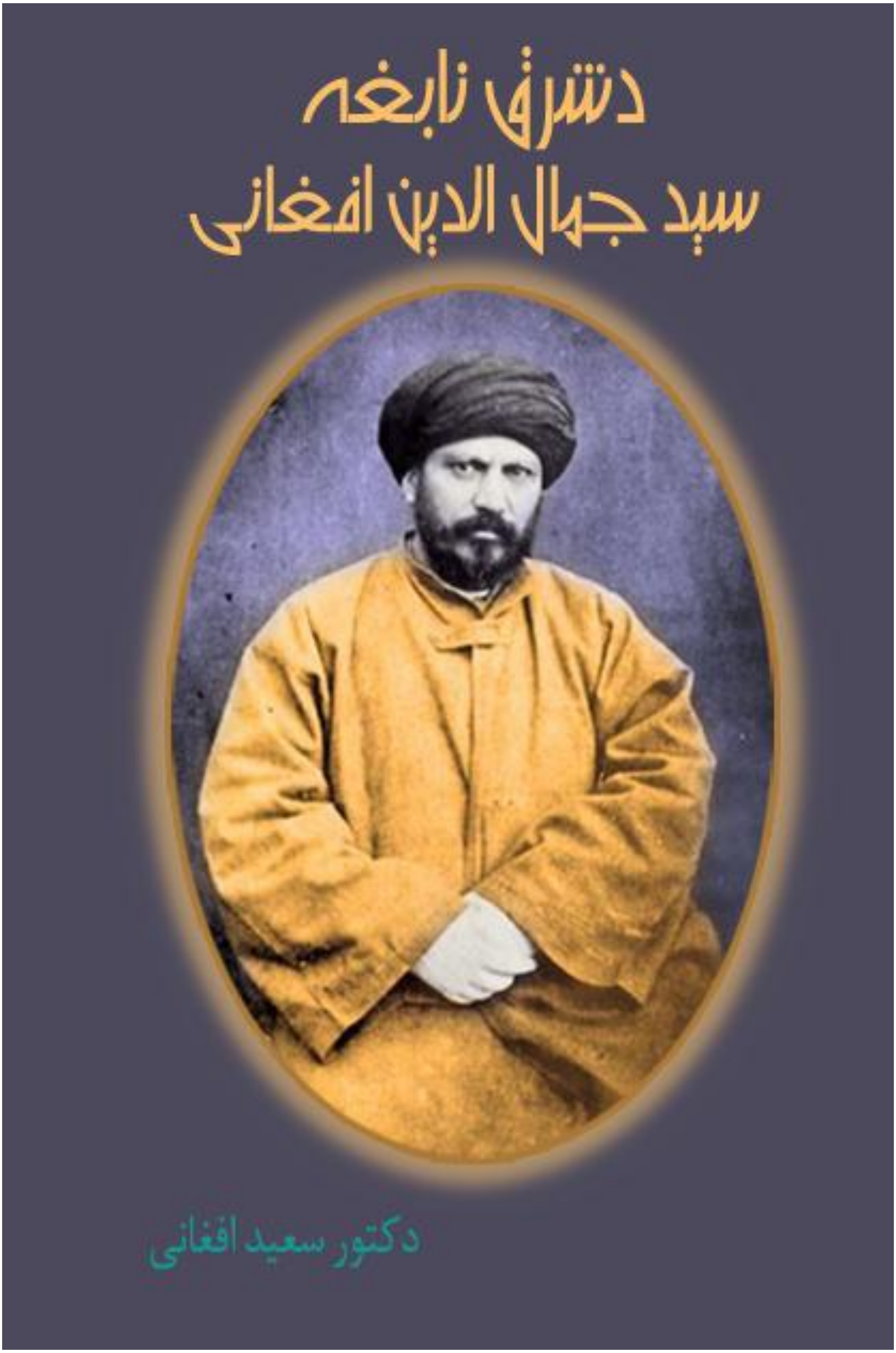

(c) ketabton.com: The Digital Library

38

په مصر کې د افغانستان سفارت فرهنګي څانګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

په قاهرې کې د أفغانستان سفارت له خوا چاپ شوي کتابونه

1393ه1396 لمبږديز - لمريز 2014م 2017 زيږديز

1- سيد جمال الدين افغاني او د افغانستان نوميالي
2-أثر الإسلام فى العلوم و الفنون
3- دژ الموت
4- تعصب ويرانگر تمدن ها
5- نظرة عابرة إلى لغة البشتو
6- عربى عاميانه در حوالى بلخ (نخستين تحقيق)
7- العلاقات الأفغانية المصرية فى مرآة الوثائق و الصور
8- تاثير اسلام بر فلسفه و هنر
9- راز و نياز(المناجاة)
10- ملك شعراء أفغانستان؛ قارى عبد الله خان
11- صرخة عبر القرون و سبع قصص أخرى
12- الرد على الدهريين
13- كابل در پرده هاى تاريخ
14- بررسى فرايند نوستالژى در شعر استاد خليلى
15- لندى
16- آرامگاه بابر
17- ماهية المنظمات الدولية غير الحكومية
18- العلامة صلاح الدين السلجوقى (آراء و أفكار)
19- خوشنويسان
20- أفغانستان بين قرنين
21- سيد جمال الدين افغانى و نخبگان افغانستان
22- استراتيجيات المنظمات الدولية
23- افغانستان و اللغة العربية عبر العصور
24- د دين څو ستورى
25- د ادب څو ستورى
26- تنديسى بر چكاد آزادى
27- افراط در دين و زندگى
28- دور المنظمات فى حماية حقوق الإنسان
29- پښتو څنګه وروزو ؟
30- عديم شغنانى
31- ابن بطوطة فى افغانستان
32- الفقهاء اللمغانيون فى بغداد
33-علامه سلجوقى نويسندهء مقتدر و عاليمقام
34- المياه الافتراضية
35- العوامل المؤثرة فى عملية صنع القرارات
36- عاهلان و شعبان
37- گازرگاه مدفن پير هرات

(c) ketabton.com: The Digital Library

38- د شرق نابغه
39- حکایات و روایات
40- در مورد رساله‌ء نیچریه
41- سیرة النبی صلی الله علیه وسلم
42- تجلی الله فی الآفاق والأنفس
43- د اپین واټ
44- محمود طرزی رائد الصحافة الأفغانیة
45- دوازده جستار
46- د افغانستان د خلکو دجهاد ادبیات
47- کتابشناسی محمود طرزی
48- یادی از شهید مولانا عبید الله صافی
49- نقش محمود طرزی
50- آیین اختلاف در اسلام
51- دیباچه ها
52- خاورمیانه بعد از بهار عربی
53- متن اصلی رساله‌ء« نیچریه»
54- مولانا منصور انصاری
55- افکار شاعر
56 - احوال و آثار استاد عبد الحی حبیبی
57- یادداشت ها در تاریخ صنایع افغانستان
58- دوی تلپاتی ثیری
59 – شاعر أفغانستان المعاصر ؛ الأستاذ خلیل الله خلیلی
60 – حقوق اساسی ، اداری و بین المللی در اسلام
61- از بلخ تا قونیه
62- افغانستان په نولسمې پېړۍ کې
63- افغان، افغانستان او اقبال
64- کلتور پوهنه
65- ترجمه‌ء معانی و تفسیرسوره‌ء کهف
66- السلاطین الغزنویون
67- معاهدة المودة و الصداقة
68- نیچریه د سید جمال الدین افغانی لومړنۍ چاپ شوی رساله
69- تجدید الفکر الدینی بین جمال الدین و إقبال
70- سده‌ء سید در روزنه‌ء سراج الأخبار
71- جاده‌ء افیون
72- پنج خطابه
73- آواز
74- حقوق زن در اسلام و غرب
75- رد المسح علی الجوربین .
76- مقالات الندوة العلمیة (مصریة فی بلاد الأفغان)
77- عبقریان او نوری قصی

(c) ketabton.com: The Digital Library

78- کابلیان و کابلستان
79- منتخب شعرونه
80- خاطرات ظفر حسن ایبک
81- فرمانروایان افغانستان
82- وقایع مهم افغانستان
83- شفیق له امامت نه تر صدارته
84- شفیق از ولادت تا شهادت
85- محمد موسی شفیق کتابات ، حوارات و خطابات
86- کویت؛ کشور کوچک با امکانات بزرگ
87- په پښتو ادب کې نوی شعر
88- محمد صلی الله علیه وسلم لوی پیغمبر
89- بگرام
90- بیدارگر عصر
91- نیچریه
92- دپروفیسور خدمتګار د چاپي آثارو لنډه پیژندنه
93- تأثیر فکر الأفغانی فی فلسفة إقبال
94- موسم هجرت سوی شمال
95- از قاهره به کابل
96- سرحد او افغانستان
97- گزیده هایی از سروده های جمشید شعله
98- روسي ادبي ستوري
99- رشوت
100- الإنجازات الثقافية
101- دیباچه های دیگر
102- د کرکې او کینې دیانت
103- نفی خشونت در فرهنگ اسلامی
104- مولانا منصور انصاری
105- دراسة موجزة عن العالم الدکتو رمحمد عمارة
106- حقوق بشر در شریعت اسلامی
107- اکبر نامه
108- الطرق الصوفية فی أفغانستان
109- التحول الديموقراطی و المشاركة السياسية للمرأة
110- نه به تعصب
111- تعصب د تمدنونو ورانوکی
112- السياسة الخارجية الأفغانية تجاه العالم العربی
113- د عربې نړۍ په وړاندې د افغانستان بهرنی سیاست
114- سیاست خارجی افغانستان در قبال جهان عرب

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

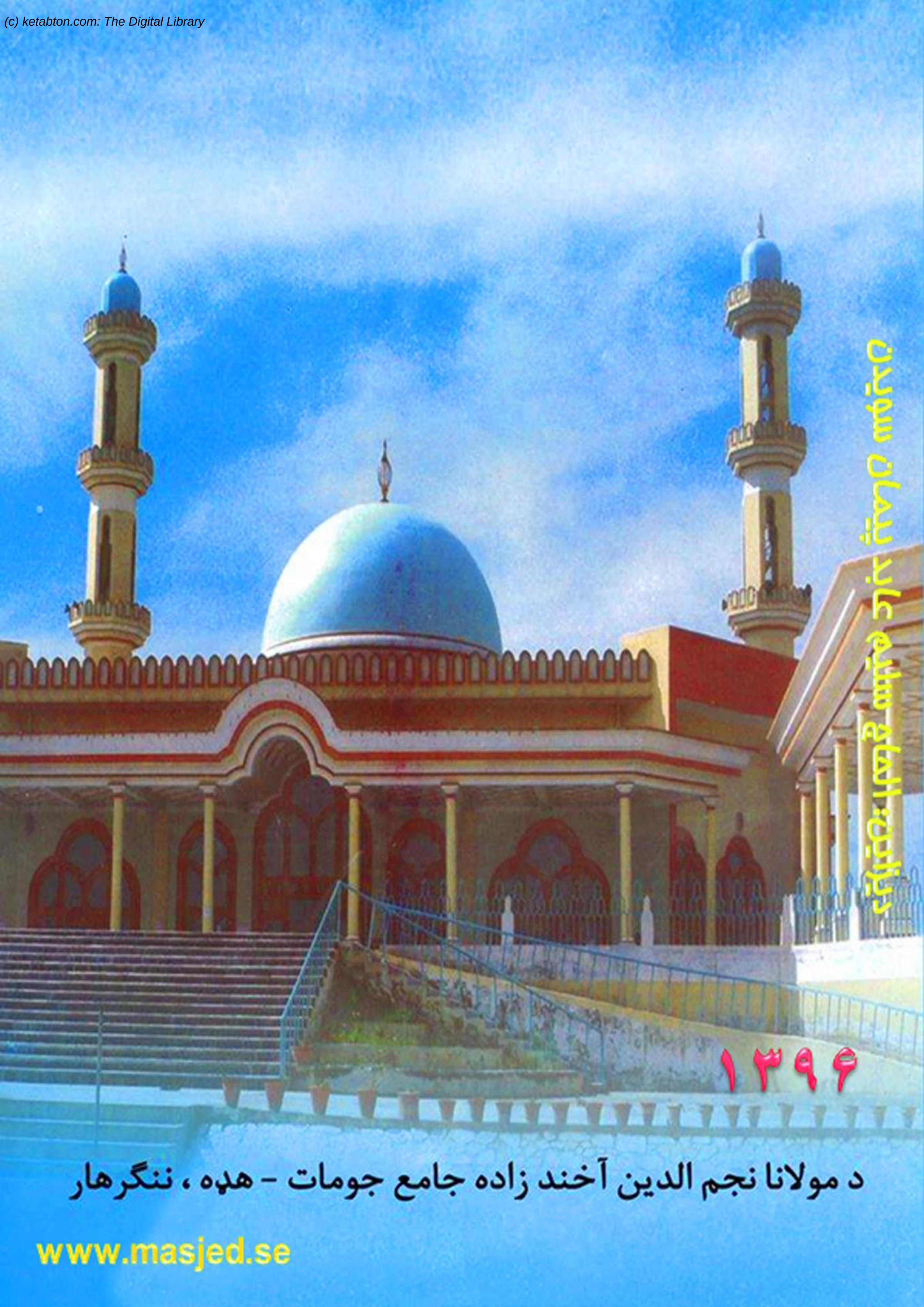

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library